

"ကုလသမဂ္ဂမသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်"

နိဒါန်း

ဤသဘောတူစာချုပ်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်-

- (က) လူ့မိသားစုအဖွဲ့ဝင်အားလုံး (လူသားအားလုံး)၏ မွေးရာပါဂုဏ်သိက္ခာ၊ လူ့တန်ဖိုးနှင့် တန်းတူညီမျှစွာရရှိသည့်အခွင့်အရေးများသည် ကမ္ဘာမြေပေါ်တွင် လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှု၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များဖြစ်သည်ဟု ကုလသမဂ္ဂ၏ သဘောတူစာတမ်းတွင် ထုတ်ပြန်ကြေငြာထားချက်အား ပြန်လည်အမှတ်ရ၍ လည်းကောင်း၊
- (ခ) မည်သူမဆို လူသားအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များတွင် ပါရှိသည့် အခွင့်အရေးများ အားလုံးကို အမျိုးအစား ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ကုလသမဂ္ဂမှ ထုတ်ပြန်ကြေညာ သဘောတူထားခြင်းကို အသိအမှတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများသည်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ လူ့အခွင့်အရေးများအား အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်စေရန် အတွက်၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအားလုံး၊ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးတို့သည် တစ်လုံးတစ်စည်းတည်း ဖြစ်ခြင်း၊ တသားတည်းဖြစ်ခြင်း၊ အပြန်အလှန်မှီခိုခြင်း၊ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုရှိခြင်းတို့ကို ထပ်မံ အခိုင်အမာပြုရန်လည်းကောင်း၊
- (ဃ) နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ နိုင်ငံတကာပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံအရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ နည်းမျိုးစုံဖြင့် လူမျိုးစု ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်၊ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြား ရက်စက်မှုများ၊ လူသားမဆန်သော (သို့) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို ညှိနှွမ်းစေသော အပြုအမူများ (သို့) ပြစ်ဒဏ်များအား ဆန့်ကျင်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်နှင့် နိုင်ငံကူးပြောင်း အလုပ်သမားများ

နှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ၏ အခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်တို့ကို ပြန်လည်အမှတ်ရ၍လည်းကောင်း၊

- (င) မသန်စွမ်းဖြစ်မှုသည် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာသော သဘောတရားဖြစ်ကြောင်း၊ မသန်စွမ်းမှုဖြစ်ခြင်းသည် ချို့ယွင်းအားနည်းချက်ရှိသူများနှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အများနည်းတူ အပြည့်အဝထိရောက်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ဟန့်တားနေသော သဘောထားဆိုင်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အတားအဆီးများအကြား အပြန်အလှန်တုန့်ပြန် အကျိုးသက်ရောက်မှုမှ ပေါ်ပေါက်လာကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊
- (စ) မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများ တန်းတူညီမျှမှု ပိုမိုရရှိစေရန်အတွက် နိုင်ငံအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်၊ နိုင်ငံတကာအဆင့်တို့၌ မူဝါဒများ၊ စီမံကိန်းများ၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို တိုးတက်ရေး၊ ချမှတ်ရေးနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရေးတို့တွင် "မသန်စွမ်းသူများနှင့် ပတ်သက်သော ကမ္ဘာ့ရွှေ့လုပ်ငန်းစဉ်"နှင့်"မသန်စွမ်းသူများအတွက် အခွင့်အရေးညီမျှစေခြင်းဆိုင်ရာ စံပြုအပ်သောစည်းမျဉ်းများ"တို့တွင် ပါဝင်သော အခြေခံမူများနှင့် မူဝါဒလမ်းညွှန်ချက်များ၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊
- (ဆ) ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မဟာဗျူဟာများချမှတ်ရာတွင် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို အဓိကကျသည့် အချက်တစ်ချက်အဖြစ် ထည့်သွင်းထားရှိရန် အရေးကြီးကြောင်းကို အထူးအလေးထားဖော်ပြသည့်အနေဖြင့် လည်းကောင်း၊
- (ဇ) မသန်စွမ်းမှုကို အကြောင်းပြု၍ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည်လည်းလူ့မွေးရာပါ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လူ့တန်ဖိုးကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို အသိအမှတ် ပြု၍ လည်းကောင်း၊
- (ဈ) မသန်စွမ်းသူ အမျိုးအစား အမျိုးမျိုးကွဲပြား ခြားနားနေခြင်းကို အသိအမှတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊

- (ည) အနီးကပ်ကူညီပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်သူများအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့်ပေးရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်ချက်ကို သတိမူ၍လည်းကောင်း၊
- (ဋ) ယင်းသို့သော သဘောတူစာချုပ်များနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများ ရှိနေသည့်ကြားမှပင် မသန်စွမ်းသူများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌ ၎င်းတို့၏ တန်းတူညီမျှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေး၌ အဟန့်အတားများကို ကြုံတွေ့နေရဆဲဖြစ်ကြောင်းနှင့် ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့အပြားတွင် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခံနေရဆဲဖြစ်ကြောင်းကို စိုးရိမ်ပူပန်မိ၍လည်းကောင်း၊
- (ဌ) နိုင်ငံတိုင်း အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၌ မသန်စွမ်းသူများ၏ လူ့နေမှုအဆင့် အတန်း တိုးတက်မြင့်မားရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတကာနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ အရေးပါမှုကို အလေး ထား၍လည်းကောင်း၊
- (ဍ) အများပြည်သူနဲ့ အမျိုးမျိုးသော မသန်စွမ်းလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကောင်းကျိုးအတွက် မသန်စွမ်းသူများ၌ တန်ဖိုးထားအပ်သောတည်ရှိဆဲ စွမ်းအားများဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြု၍လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝရရှိခံစားမှုကို တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် အပြည့်အဝပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် သိမြင်မှု စွမ်းအားများ မြင့်မားလာစေခြင်းနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ထူးခြားစွာ တိုးတက်လာစေခြင်း တို့ကို အလေးထား၍ လည်းကောင်း၊
- (ဎ) လွတ်လပ်သော ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်ခွင့်များ အပါအဝင်မသန်စွမ်းသူများ၏ ပုဂ္ဂလိက ကိုယ်ပိုင် လုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်တို့၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊
- (ဏ) ၎င်းတို့နှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်သော မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ အပါအဝင် မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မသန်စွမ်းသူများ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသင့်ကြောင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍လည်းကောင်း၊

- (တ) လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး (သို့) အခြား ထင်မြင်ယူဆချက်၊ နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု တိုင်းရင်းသား (သို့) မျိုးနွယ်စုမူလဇစ်မြစ်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မွေးဖွားခြင်း၊ အသက်အရွယ်(သို့)အခြားအဆင့်အတန်းများ စသည်တို့အပေါ် အခြေခံ၍ နည်းလမ်းပေါင်းစုံ (သို့) ပိုမို ဆိုးရွားသောပုံစံများဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ကြောင့် မသန်စွမ်းသူများ ကြုံတွေ့နေရသော ခက်ခဲသော အခြေအနေများကို စိုးရိမ်ပူပန်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊
- (ထ) မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးငယ်များအပေါ် နေအိမ်တွင် ဖြစ်စေ၊ ပြင်ပတွင်ဖြစ်စေ အကြမ်းဖက်မှု၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု (သို့) အလွဲသုံးမှု၊ လျစ်လျူရှုမှု (သို့) လျစ်လျူရှုခံရသည့် အပြုအမူ၊ မလျော်မကန်ပြုမှု (သို့) ခေါင်းပုံ ဖြတ်ရခံမှုစသည့် ဘေးအန္တရာယ်များ မကြာခဏကျရောက်လေ့ရှိခြင်းကို သတိပြုမိ ၍လည်းကောင်း၊
- (ဒ) မသန်စွမ်းကလေးများသည် အခြားကလေးများနည်းတူ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝခံစားခွင့်ရှိသင့်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြု ၍လည်းကောင်း၊ ယင်းခံစားခွင့်များရရှိရေးအတွက် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး များဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် ဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိမှုကို အသိပေးသည့်အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (ဓ) မသန်စွမ်းသူများ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝ ရရှိ ခံစားခွင့် တိုးတက်စေရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုအားလုံးတွင် ကျားမ တန်းတူညီမျှရေးအမြင်တစ်ရပ်ပါဝင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးသည့်အနေဖြင့် လည်းကောင်း၊
- (န) မသန်စွမ်းသူအများစုသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောအခြေအနေတွင် နေထိုင်ကြရ ကြောင်းနှင့် ဤကဲ့သို့ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကြောင့် မသန်စွမ်းသူများအပေါ် ဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှုများကို မဖြစ်မနေ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်ကြောင်းကို မီးမောင်းထိုးပြ၍လည်းကောင်း၊
- (ပ) ကုလသမဂ္ဂသဘောတူပဋိညာဉ် စာတမ်းတွင်ပါရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အခြေခံ စည်းမျဉ်းများကို အပြည့်အဝလေးစားလိုက်နာမှုဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်လုံခြုံရေး တည်ဆောက်ခြင်းနှင့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူ စာချုပ်များကို လိုက်နာခြင်းတို့သည် အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် အခြားနိုင်ငံမှ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်မှု အချိန်ကာလ အတွင်း မသန်စွမ်းသူများအား အပြည့်အဝ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် မရှိမဖြစ် လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် လိုအပ်ချက်ဖြစ်ကြောင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍လည်းကောင်း၊

(ဖ) မသန်စွမ်းသူများလူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊စီးပွားရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး၊ သတင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်၏ အရေးပါမှုကိုသတိမူ၍လည်းကောင်း၊

(ဗ) လူသားတစ်ဦးသည် အခြားလူသားတစ်ဦးစီနှင့် မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားများရှိသောကြောင့် လူ့အခွင့် အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများ တိုးတက်စေရေးနှင့်လိုက်နာရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားရန် တာဝန်ရှိကြောင်းကို သိရှိသဘောပေါက်၍လည်းကောင်း၊

(ဘ) မိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝကျသည့် အခြေခံယူနစ်တစ်ခုဖြစ်သည့် အပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်က အကာအကွယ်ပေးမှုကို ခံယူခွင့်ရှိ ကြောင်း နားလည်သဘော ပေါက်၍လည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များသည် လိုအပ်သော အကာအကွယ်ပေးမှုကို ရရှိသင့်ပြီး၊ မသန်စွမ်း သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို တန်းတူညီမျှ အပြည့်အဝရရှိခံစားရေးကို ဦးတည်၍ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိလာစေရန် ယင်းမိသားစုများကိုလည်း အကူအညီပေးရမည် ဖြစ်ကြောင်း သဘောပေါက်၍လည်းကောင်း၊

(မ) မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို မြင့်မားစေရေးနှင့် အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် အဖက်ဖက်ပြည့်စုံမှုရှိသော နိုင်ငံတကာ သဘောတူ စာချုပ်တစ်ရပ်သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံများတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ နက်နဲ သိမ်မွေ့သော လူမှုရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူ ရနိုင်သည့်အပြင် ပြည်သူ့ရေးရာ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး

နှင့်ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်များတွင် တန်းတူညီမျှစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် မြင့်မားစေ
ရေးတွင်သိသာထင်ရှားစွာကူညီဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည်ကိုနားလည်သဘောပေါက်
၍လည်းကောင်း၊ အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သဘောတူကြပါသည်-

အပိုဒ် (၁)ရည်ရွယ်ချက်

ဤသဘောတူစာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မသန်စွမ်းသူအားလုံးသည်လူ့အခွင့်အရေး
အားလုံးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များညီမျှစွာ အပြည့်အဝရရှိရေးတို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်
ရန်၊ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်၊ သေချာစေရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ မွေးရာပါ ဂုဏ်သိက္ခာကို
ပိုမိုလေးစားမှုရှိစေရန်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ဤညီလာခံသဘောတူစာချုပ်အရ "မသန်စွမ်းသူများဆိုသည်မှာ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်း၊
အသိဉာဏ်ပညာပိုင်း (သို့မဟုတ်) ခံစားမှုအာရုံပိုင်းဆိုင်ရာ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များကို ရေရှည်
ခံစားနေရကာ၊ အဆိုပါ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်များကြောင့် အခြားသူများနည်းတူ လူ့အသိုက်
အဝန်းတွင် အပြည့်အဝထိရောက်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက်လည်း အမျိုးမျိုးသော
အဟန့်အတားများကို ရင်ဆိုင်ခံစားနေကြရသူများ ဖြစ်ပါသည်။"

အပိုဒ် (၂) အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

ဤသဘောတူစာချုပ်တွင်-

"ဆက်သွယ်မှုပြုခြင်း"ဟု ဆိုရာတွင် ဘာသာစကားများ၊ စာအုပ်စာတမ်းဖော်ပြခြင်း၊
မျက်မမြင်စာ၊ ထိတွေ့မှုဖြင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အကြီးစားစာလုံးများဖြင့် မြင်သာအောင်
ရေးသားဆက်သွယ်ခြင်း၊ လက်လှမ်းမှီသောဘက်စုံပြန်ကြားဆက်သွယ်ရေးအပြင်အလွယ်တကူရရှိ
နိုင်သောသတင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများဖြစ်သည့် စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြခြင်း၊ အကြား
အာရုံဖြင့်ဆက်သွယ်ခြင်း၊ ဘာသာစကားမဲ့ဆက်သွယ်ခြင်း၊ အကူစာဖတ်သူဖြင့်ဆက်သွယ်ခြင်းနှင့်
အခြားနည်းလမ်းများစွာဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။ "ဘာသာစကား" ဆိုသည်မှာ သင်္ကေတ
မဲ့နှင့် သင်္ကေတပြဘာသာစကားအပြင် အခြားသောနှုတ်ထွက်ဘာသာစကားမဟုတ်သည့် ဘာသာ
စကားပုံစံများကို ဆိုလိုသည်။ "မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကိုအကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်း"
ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အများနှင့်သက်ဆိုင်သော (သို့မဟုတ်)
အခြားနယ်ပယ်များရှိလူ့အခွင့်အရေးနှင့်အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကိုအခြားသူများနည်းတူသာတူ
ညီမျှစွာ လေ့ကျင့်ဆောင်ရွက်မှုများရရှိခံစားရေးနှင့် အသိအမှတ်ပြုရေးတို့ကို ထိခိုက်ပျက်ပြား

စေသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှု (သို့မဟုတ်) ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ပါဝင်သည့် မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားထားခြင်း၊ ချန်လှပ်ထားခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းကိုဆိုသည်။ မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းတွင် သင့်တင့်မျှတသည့် နေရာထိုင်ခင်းပြုလုပ်ပေးရန် ငြင်းပယ်မှု အပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုလုပ်ခြင်းပုံစံ အားလုံး အကျုံးဝင်သည်။

"သင့်တင့်မျှတသည့်နေရာထိုင်ခင်း"ဆိုသည်မှာ မသန်စွမ်းသူများသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို အခြားသူများနည်းတူရရှိခံစားခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆောင်ရွက်မှုပြုနိုင်ခြင်းအတွက် နေရာလိုအပ်သည့်အခါတွင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အခက်အခဲမရှိစေရန်နှင့် စိတ်ပင်ပန်းမှုမရှိစေရန်တို့ကို အထောက်အကူပြုသည့် ၎င်းနေရာတို့အတွက် လိုအပ်သော ပြုပြင်မွမ်းမံမှုများဆောင်ရွက်ပေးခြင်းကိုဆိုသည်။

"အများသုံးပုံစံ" ဆိုသည်မှာ ကုန်ထုတ်ပစ္စည်းများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားများ၊ အစီအစဉ်များနှင့်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကိုတတ်နိုင်သမျှအကျယ်ပြန့်ဆုံးရရှိအသုံးပြုနိုင်မည့်ပုံစံကိုဆိုသည်။ ၎င်းပုံစံတွင် မသန်စွမ်းသူများလိုအပ်သည့်အခါ အသုံးပြုနိုင်မည့် ပံ့ပိုးမှု ကိရိယာပစ္စည်းများကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၃) အခြေခံမူများ

ညီလာခံသဘောတူစာချုပ်၏အခြေခံမူများသည်-

- (က) ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်ခွင့်နှင့် အမှီအခိုကင်းစွာ ရပ်တည်နိုင်ခွင့်များ ပြုလုပ်နိုင်ရန် လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် အပါအဝင်လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် မွေးရာပါဂုဏ်သိက္ခာကို အလေးဂရုပြုမှုရှိစေရန်။
- (ခ) ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းမရှိစေရန်။
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများ၏ ကွဲပြားချက်ကိုလေးစားမှုရှိရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အသွင်မတူခြားနားမှု ကိုစာနာထောက်ထားကာ လက်ခံလာစေရန်။
- (ဃ) တန်းတူအခွင့်အရေးရရှိစေရန်။
- (င) အလွယ်တကူရရှိအသုံးပြုနိုင်စေရန်။
- (စ) မသန်စွမ်းသူအမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီးများအကြားညီမျှမှုရှိစေရန်။

(ဆ) မသန်စွမ်းကလေးငယ်များ၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသော အစွမ်းအစများနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဂုဏ်အင်္ဂါရပ်များကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အခွင့်အရေးရှိမှုတို့ကို လေးစားမှုရှိစေရန်။

အပိုဒ် (၄) တာဝန်ဝတ္တရားများ

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ မည်ကဲ့သို့သော ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို မရှိစေဘဲမသန်စွမ်းသူများအတွက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့် အားလုံးကို အပြည့်အဝနားလည်သဘောပေါက်ခြင်း မြှင့်တင်ရန်နှင့်သေချာစေရန် ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုကဲ့သို့ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်-

(က) သဘောတူစာချုပ်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများ အကောင် အထည်ဖော်ရန်အတွက် သင့်လျော်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာနှင့် အခြားသောစီမံချက်များကိုချမှတ်ရန်။

(ခ) မသန်စွမ်းသူများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း နှင့် တည်ဆဲဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ အစဉ်အလာများနှင့် အလေ့အထ များကို ပြုပြင်မွမ်းမံရန် (သို့မဟုတ်)ပယ်ဖျက်ရန် အပါအဝင် သင့်လျော်သော စီစဉ် ဆောင်ရွက်မှု အားလုံးကိုပြုလုပ်ရန်။

(ဂ) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏မူဝါဒ၊ အစီအစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ လူ့အခွင့်အရေး များ မြှင့်တင်ရေးနှင့်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရန်။

(ဃ) သဘောတူစာချုပ်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် မည်သည့်အပြုအမူ (သို့မဟုတ်) အလေ့အထကို မဆိုရှောင်ကြဉ်ရန်နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာအာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်း များ၏ လုပ်ဆောင်ချက်တို့ကို ညီလာခံသဘောတူစာချုပ်အတိုင်း လိုက်နာမှုရှိရေး ခိုင်မာစေရန်။

(င) မည်သူမဆို၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းတို့မှ မသန်စွမ်းမှုကို အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ပယ်ပျောက်စေရန် သင့်လျော်သော အစီအစဉ်များ လုပ်ဆောင်ရန်။

(စ) သဘောတူစာချုပ်အပိုဒ်(၂)တွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း အများသုံးပုံစံဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အသုံးအဆောင်

ပစ္စည်းများနှင့် အထောက်အပံ့ပစ္စည်းများ ပေါ်ထွက်လာရေးနှင့် သုတေသနပြုရေး တို့ကို တာဝန်ယူမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်အပြင်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံး ပြုပြင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သက်သာသောနှုန်းထားဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ သီးသန့်လိုအပ်ချက်များ ရရှိရန်၊မသန်စွမ်းသူများရရှိ အသုံးပြုနိုင်မှုမြှင့်တင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သတ်မှတ်သောစံချိန်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် အများသုံးပုံစံကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရန်။

(ဆ) သတင်းနှင့်ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာများ၊ လှုပ်ရှားသွားလာမှု အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများ၊ ကိရိယာများနှင့် နည်းပညာကူညီထောက်ပံ့မှုစသည့် မသန်စွမ်းသူများနှင့် သင့်လျော်သော နည်းပညာအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ရရှိအသုံးပြုနိုင်မှု မြှင့်တင်ရေးနှင့် သုတေသနပြုရေးတို့ကို မသန်စွမ်းသူများမှ ကျခံသုံးစွဲနိုင်သည့် နှုန်းထားကို ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ခြင်းကို မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

(ဇ) မသန်စွမ်းသူများကို လှုပ်ရှားမှု အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ၊ ကိရိယာများနှင့် နည်းပညာပံ့ပိုးမှုများစသည့် နည်းပညာအသစ်များအပြင် အခြားသော ကူညီပံ့ပိုးမှုများ၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အလွယ်တကူ သတင်းအချက်အလက်ရရှိစေရေးထောက်ပံ့ရန်။

(ဈ) မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အာမခံဆောင်ရွက်သည့် အထောက်အပံ့နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုထောက်ပံ့နိုင်ရန်အတွက် သဘောတူညီချက်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်သည်များကိုပညာရှင်များနှင့် ဝန်ထမ်းများအတွက် သင်တန်းပို့ချမှုကိုအရှိန်မြှင့်တင်ရန်။

၂။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ အရင်းအမြစ်များကို တတ်နိုင်သမျှ အမြင့်ဆုံးရရှိနိုင်သည့် စီမံဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် လိုအပ်သည့်နေရာများ၌လည်း နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မူဘောင်အတွင်းတွင် ဖော်ပြပါအခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝနားလည်သဘောပေါက်မှု တိုးတက်အောင်မြင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်အညီ နှောင့်နှေးခြင်းမရှိဘဲ အသုံးပြုနိုင်သော သဘောတူစာချုပ်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများကို မှန်ကန်တိကျစွာဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည်။

၃။ သဘောတူစာချုပ်ကို အထမြောက်စေရန် ဥပဒေပြုခြင်းနှင့်မူဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အကောင်အထည်ဖော်မှုတို့အပြင်၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများအားလုံးကို တက်ကြွစွာပါဝင်စေ၍ ရင်းနှီးစွာတိုင်ပင်ခြင်းကို ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် တိုက်ရိုက် ဆောင်ရွက်သွားရမည်။

၄။ သဘောတူညီချက်ပါ အချက်များသည် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအပေါ်တွင် အာဏာ သက်ရောက်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေဖြစ်စေ၊ အဆိုပါနိုင်ငံ၏ ဥပဒေတွင်ဖြစ်စေ ပါဝင်ဖွယ်ရှိသော မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်နိုင်စေသော မည်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုမဆိုအာဏာသက်ရောက်ခြင်းမရှိစေရေး၊ သဘောတူစာချုပ်မှအသိအမှတ်မပြုထား သော (သို့မဟုတ်) အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ ခွင့်ပြုထားသောအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ဥပဒေ၊ သဘောတူညီမှုများ၊ စည်းမျဉ်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်အညီအသိအမှတ်ပြုထားသော (သို့မဟုတ်) တည်ရှိဆဲ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကိုလည်း ကန့်သတ်ယုတ်လျော့ခြင်းမျိုး မရှိစေရေး။

၅။ သဘောတူစာချုပ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံများ၏ ဒေသအသီးသီးသို့ မည်သည့်ကန့်သတ်ချက် (သို့မဟုတ်) ခြွင်းချက်မျိုးမရှိစေဘဲ ရောက်ရှိစေရမည်။

အပိုဒ် (၅) တန်းတူညီမျှရေးနှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရေး

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးဥပဒေရှေ့မှောက်၌ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်စေတစ်သားတည်းရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဒေ၏အကျိုးအမြတ်နှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ခြင်းကို တစ်စုံတစ်ရာမရှိပဲ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းအညီအမျှ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများဖြစ်သည် ကိုလည်းကောင်း၊ အသိအမှတ်ပြုသည်။

၂။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်း အားလုံးကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ မသန်စွမ်းသူများကို ကဏ္ဍအားလုံးတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပြုခြင်းကိုဆန့်ကျင်သည့် ထိရောက်သိသာတူညီမှုရှိသည့်ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော တရားဝင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း တည်တံ့ခိုင်မာစေရမည်။

၃။ တန်းတူညီမျှရေးမြှင့်တင်ရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ သည် ကျိုးကြောင်းညီညွတ်သော နေရာထိုင်ခင်း ပံ့ပိုးမှုသေချာစေရန် သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုအဆင့်အားလုံးကို ပြုလုပ်ရမည်။

၄။ မသန်စွမ်းသူများ၏ တန်းတူညီမျှရေးအတွက် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် သီးခြား စီမံ ဆောင်ရွက်မှုများ မြှင့်တင်ရန်နှင့် အောင်မြင်ရန် လိုအပ်ပြီး ၎င်းဆောင်ရွက်မှုများကို သဘောတူ စာချုပ်ပါ သတ်မှတ်ချက်များအရ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းဟု သဘောထားယူဆခြင်းမပြုရ။

အပိုဒ် (၆) မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးများ

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြုခြင်းကို ခံစားရသူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသည့်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးကို အပြည့်အဝနှင့်ညီမျှစွာရရှိခံစားနိုင်မှု သေချာစေရန် စီမံဆောင် ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

၂။ သဘောတူစာချုပ်တွင် ဖော်ပြပါရှိသော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ အပြည့်အဝနှင့်ညီမျှစွာ ခံစားဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို တာဝန်ယူရေးဆိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိမှု၊ ဘဝတိုးတက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများ အပြည့်အဝသေချာစေရန် သင့်လျော်သောစီမံဆောင်ရွက်မှုအားလုံးကို လုပ်ဆောင် ရမည်။

အပိုဒ် (၇) မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းကလေးသူငယ်များ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်အားလုံးကို အခြားကလေးသူငယ်များ နည်းတူညီမျှစွာ အပြည့်အဝ ခံစားရရှိမှု သေချာစေရန် လိုအပ်သောစီမံဆောင်ရွက်မှုအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

၂။ မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များနှင့်ဆက်စပ်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးတွင် ကလေးသူငယ်အတွက် အကောင်းဆုံး အကျိုးခံစားခွင့်ရရှိရေးသည် အဓိကထည့်သွင်း စဉ်းစားမှု ဖြစ်စေရမည်။

၃။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ တွေ့ကြုံခံစားရသည့်ကိစ္စများ အားလုံးအတွက် တင်ပြချက်များကို လွတ်လပ်စွာ ဖွင့်ဟပြောဆိုခွင့်ရရှိစေရန်၊ ၎င်းထင်မြင်ချက် များကို မသန်စွမ်း ကလေးသူငယ်များ၏ အသက်အရွယ်နှင့် အရွယ်ရောက်ခြင်းနှင့်အညီ

လျော်ကန်သည့် အလေးပေးမှုရှိစေရန်နှင့် မသန်စွမ်းဖြစ်မှုအမျိုးအစားနှင့် အသက်အရွယ် အလိုက်သင့်လျော်သော အထောက်အပံ့ကို အခြားကလေးသူငယ်များအတိုင်း ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တို့ကို သေချာစွာဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ် (၈) အသိပညာမြင့်မားရေး

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သင့်လျော်ထိရောက်မှုရှိပြီး၊ အချိန်နှင့်တပြေးညီ ဆောင်ရွက်နိုင် သော စီမံလုပ်ဆောင်မှုများကို အောက်ပါအတိုင်းချမှတ်သည်-

- (က) မသန်စွမ်းသူများနှင့်သက်ဆိုင်သော အသိပညာမြင့်မားရေးက မိသားစုအဆင့် အပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးအတွက် လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် မသန်စွမ်း သူများ၏ အခွင့်အရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို အလေးထားတတ်မှု ပျိုးထောင်ပေး ရန်။
- (ခ) ဖို၊ မသဘာဝနှင့်အသက်အရွယ်အပေါ် အခြေပြုမှုအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများ၏ ဘဝနယ်ပယ်အားလုံးတွင် မသန်စွမ်းသူများအား ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်နှင့် ဆက်ဆံ မျှော်လင့်မှုများ၊ ဘက်လိုက်ခွဲခြားမှုပြုခြင်းများနှင့် ထိခိုက်နာကျင်စေသော အပြုအမူများ ကို တိုက်ဖျက်သွားရန်။
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့်ပါဝင်ကူညီမှုများကို သိမြင်မှု နိုးကြားလာ စေရန်။

၂။ အထက်ဖော်ပြပါစီမံလုပ်ဆောင်မှုများရရှိအောင်မြင်စေရန်-

- (က) ပြည်သူလူထု၏ အသိပညာမြင့်မားရေးအတွက် စီစဉ်ထားသော ထိရောက်မှုရှိ သည့် လှုပ်ရှားမှုများကိုစတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်ထိန်းသိမ်းခြင်း။
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို သဘောပေါက် လက်ခံလွယ်မှုအား ပြုစု ပျိုးထောင်ပေးရန်။
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများအပေါ်တွင် အပြုသဘောဆောင်သော သဘောထားအမြင်များ နှင့်ကျယ်ပြန့်သော အသိပညာမြင့်မားလာစေရန်။
- (ဃ) မသန်စွမ်းသူများ၏ လုပ်သားဈေးကွက်နှင့်အလုပ်ခွင်တွင် ပါဝင်ကူညီနိုင်မှုများ၊ အရည်အချင်းများ၊ ကောင်းကျိုးများနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း ကိုမြှင့်တင်ရန်။

- (င) မူကြိုအရွယ် ကလေးသူငယ်များမှစ၍ ပညာရေးစနစ်၏အဆင့် အားလုံးတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အလေးပေးဂရုပြု လိုစိတ်ရှိစေရန် အားပေး မြှင့်တင်ခြင်း။
- (စ) သဘောတူညီချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသောအသွင်ဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ အကြောင်းကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်၊ ပြန်ကြားရေးနှင့် လူထုဆက်သွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်း အားလုံးကို အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း။
- (ဆ) မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်သည့် အစီအစဉ်များကို ထောက်ပံ့မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

အပိုဒ် (၉) လက်လှမ်းမီရယူသုံးစွဲနိုင်ခြင်း

၁။ မသန်စွမ်းသူများအား ၎င်းတို့ဘဝ၏ကဏ္ဍအားလုံးတွင် ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နှင့်အမှီအခိုကင်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရန်တို့ကို ဖြစ်မြောက်စေရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဒေသနှစ်ခုစလုံးတွင် မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အခြားသူများနည်းတူ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ၊ သတင်းနှင့်နည်းပညာစနစ်များ အပါအဝင် သတင်းဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ၊ အများပြည်သူအတွက် ဖြည့်ဆည်းပေးထားသော (သို့မဟုတ်) ဖွင့်လှစ်ထားသော အခြားကူညီပံ့ပိုးမှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို သေချာစွာရရှိစေရန် သင့်လျော်သော စီမံဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ ၎င်းစီမံဆောင်ရွက်မှုများတွင် မသန်စွမ်းသူများ လက်လှမ်းမီ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရေးအတွက် အခက်အခဲနှင့် အဟန့်အတားများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ရှင်းလင်းဖယ်ရှားခြင်းတို့ကို ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အခြားသောအချက်များအနက် အောက်ပါတို့ကိုအသုံးပြုဆောင်ရွက်သွားရမည်-

- (က) အဆောက်အဦများ၊ လမ်းများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် စာသင်ကျောင်းများ၊ အိမ်ရာ၊ ကျန်းမာရေးပံ့ပိုးမှုများနှင့် လုပ်ငန်းခွင်များအပါအဝင် အခြားအိမ်တွင်း အိမ်ပြင်ပံ့ပိုးမှုများ။
- (ခ) သတင်းအချက်အလက်၊ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် လျှပ်စစ်ဝန်ဆောင်မှု နှင့်အရေးပေါ်ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများအပါအဝင် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ။

၂။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သင့်လျော်သော စီမံဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်သွားရမည်-

- (က) အများပြည်သူအသုံးပြုနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးထားသော ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပံ့ပိုးမှု လုပ်ငန်းများတွင် မသန်စွမ်းသူများရယူသုံးစွဲနိုင်မှုကို ရရှိစေရန် လမ်းညွှန်ချက်များ နှင့် အနိမ့်ဆုံးစံသတ်မှတ်ချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို စိစစ်ရန်၊ ပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်။
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများ နေရာတိုင်းတွင် လက်လှမ်းမီရယူသုံးစွဲနိုင်ရေးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသွားသည့် အများပြည်သူတို့အတွက် ဖွင့်လှစ်ထားသော (သို့မဟုတ်) ထောက်ပံ့ပေးထားသော ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပုဂ္ဂလိကအကျိုးခံစားခွင့်များအတွက် ကမ်းလှမ်းထားသော ပံ့ပိုးမှုများသေချာစေရန်။
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများရင်ဆိုင်နေရမည့် လက်လှမ်းမီသုံးစွဲခွင့်ရရှိရေး ကိစ္စရပ်များကို အကျိုးတူပူးပေါင်းပါဝင်သူများအား သင်တန်းပေးရန်။
- (ဃ) လွယ်ကူစွာ နားလည်ဖတ်ရှုနိုင်သော ပုံစံများနှင့် မျက်မမြင်စာများကို အဆောက် အဦနှင့် အများပြည်သူဝင်ထွက်သွားလာသည့် နေရာများတွင် ထားရှိရေး။
- (င) အများပြည်သူဝင်ထွက်သွားလာသည့် နေရာများတွင်ရှိသော အဆောက်အဦနှင့် ပံ့ပိုးမှုများကို လက်လှမ်းမီ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ပြသမည့်သူများ၊ ကူညီဖတ်ကြားပေးမည့်သူများနှင့် မျက်မမြင်စာ ကျွမ်းကျင်စွာ ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်သူ များအပါအဝင် တိုက်ရိုက် အကူအညီပေးမှုပုံစံနှင့် ကြားခံအကူအညီပေးမှုပုံစံများ ထောက်ပံ့ပေးရန်။
- (စ) မသန်စွမ်းသူများအတွက် သတင်းအချက်အလက် လက်လှမ်းမီရရှိမှု သေချာစေရန် အခြားသင့်လျော်သောအကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့ပေးမှု နည်းလမ်းများ မြှင့်တင် ရန်။
- (ဆ) နိုင်ငံတကာကွန်ပျူတာကွန်ယက်အပါအဝင် သတင်းဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာနှင့် စနစ်သစ်များကို မသန်စွမ်းသူများ လက်လှမ်းမီ ရယူသုံးစွဲမှုမြှင့်တင်ရန်။

(ဇ) လက်လှမ်းမီ သတင်းအချက်အလက် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာနှင့် စနစ်များ၏ ပုံစံပြုခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် မသန်စွမ်းသူများသည် ၎င်းတို့ကိုအနိမ့်ဆုံး ဈေးနှုန်းဖြင့် ဝယ်ယူရရှိရေးမြှင့်တင်ရန်။

အပိုဒ် (၁၀) အသက်ရှင်သန်ခွင့်

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လူသားတိုင်းမွေးရာပါ အသက်ရှင်သန်နိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို ထပ်မံ အတည်ပြုပြီး၊ ၎င်း၏ထိရောက်မှုရှိသော ခံစားပျော်ရွှင်မှုများကို အခြားသူများနည်းတူ မသန်စွမ်း သူများပါ အသေအချာရရှိစေရန် လိုအပ်သော စီမံဆောင်ရွက်မှုများအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရမည်။

အပိုဒ်(၁၁) ဘေးဒုက္ခကျရောက်ချိန်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အရေးပေါ်အကူ အညီရရှိရေး

နိုင်ငံတကာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးရေးဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေတို့ နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ သတ်မှတ်ထားသော လိုက်နာဆောင်ရွက် ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ၊ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အရေးပေါ်အကူအညီပေးရေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကျရောက်မှုတို့အပါအဝင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားသည့် အခြေအနေများတွင် မသန်စွမ်းသူအားလုံးကို အကာအကွယ်ပေး ရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးတို့အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လိုအပ်သောအစီအမံများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ် (၁၂) ဥပဒေအရတန်းတူအခွင့်အရေးရှိမှုအားအသိအမှတ်ပြုခြင်း

၁။ မသန်စွမ်းသူများတွင် အခြားသူများနည်းတူနေထိုင်ရာ၌ ဥပဒေအရတန်းတူ အခွင့်အရေး ရရှိခွင့်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ထပ်မံ ခိုင်မာစွာ အတည်ပြုသည်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများသည် ဥပဒေ၏ အာဏာအကျိုးသက်ရောက်မှုကို အခြားသူများ နည်းတူ ရယူခံစားခွင့်ရှိကြောင်းကို အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အသိအမှတ်ပြုရမည်။

၃။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများ ၎င်းတို့၏ဥပဒေအကျိုးကို ရယူခံစားနိုင်ရေး အတွက် ၎င်းတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည့် သင့်တော်သော အစီအမံများကို ချမှတ် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၄။ ဥပဒေအာဏာကို အသုံးပြုခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းအစီအမံအားလုံးသည် အလွဲသုံးခြင်းခံရမှုမှ အကာကွယ်ပေးနိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများနှင့်အညီ သင့်တော်၍ ထိရောက်မှုရှိသည့် အကာကွယ်များဖြစ်ကြောင်း၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကအာမခံရမည်။ ဥပဒေအာဏာကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အကာအကွယ်ပေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များသည် မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေး၊ ဆန္ဒနှင့်ဦးစားပေးမှုတို့ကို အလေးထားရမည်။ အာယာတနှင့် သြဇာလွှမ်းမိုးမှု ကင်းလွတ်စေရမည်။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခြေအနေနှင့်ဆက်စပ် ညီညွတ်အံ့ဝင်ခွင့်ကျဖြစ်ရမည်။ ဖြစ်နိုင်သမျှ အချိန်တိုအတွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရမည်။ ထို့အပြင်ကျွမ်းကျင်သော လွှပ်လပ်သော၊ ဘက်မလိုက်သော အာဏာပိုင် (သို့မဟုတ်) တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ပုံမှန်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်းကိုလိုက်နာရမည်။ နာခံရမည်။ ယင်းအကာအကွယ်ပေးမှု အစီအမံများသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့်အခွင့်အရေးတို့အား ထိရောက်နိုင်သည့်အဆင့်နှင့် လိုက်လျောညီထွေကာမိစေရမည်။

၅။ ဤအပိုဒ်ပါ ပြဌာန်းချက်များအား ခံစားရရှိစေရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့် (သို့မဟုတ်) အမွေပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ကိုယ်ပိုင်ငွေကြေးကိစ္စရပ်များကို စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့် ဘဏ်ချေးငွေများ ရယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်၊ အပေါင်ထားခြင်း၊ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ငွေကြေးကြွေးမြီရယူခြင်းတို့တွင် တန်းတူညီမျှစွာ ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရရှိစေရန် သင့်တော်ထိရောက်သည့် အစီအမံများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်အပြင်၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများ အကြောင်းမဲ့လက်လွှပ်ဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရေးကိုလည်း သေသေချာချာ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

အပိုဒ်(၁၃)တရားမျှတမှုရရှိပိုင်ခွင့်

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အများနည်းတူတရားမျှတမှုရပိုင်ခွင့်ကို သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍကို တိုက်ရိုက် (သို့မဟုတ်) သွယ်ဝိုက်ပါဝင်သူများအဖြစ် ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ အသက်အရွယ်အလိုက် သင့်တော်သောနေရာ ထိုင်ခင်းစီစဉ်ပေး၍ လည်းကောင်း၊ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တိုင်း၌ သက်သေအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရှေးဦးစုံစမ်းမှုအဆင့်နှင့်စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအဆင့်တို့လည်းကောင်း ပါဝင်စေရမည်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် တရားမျှတမှုခိုင်မာစွာရရှိစေရေးကို အကူအညီပေးနိုင်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့်အကျဉ်းထောင် ဝန်ထမ်းများအပါအဝင် တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်

တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသူများအား သင့်တော်သော လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများကိုတိုးမြှင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ်(၁၄) လုံခြုံမှုနှင့်လွတ်လပ်ခွင့်ရရှိစေရေး

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်မသန်စွမ်းသူများလည်းအခြားသူများနည်းတူ

(က) လွတ်လပ်မှုနှင့်လုံခြုံမှုကိုခံစားပိုင်ခွင့်ရှိခြင်း၊

(ခ) ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဥပဒေနှင့်အညီမဟုတ်ဘဲ(သို့မဟုတ်) အကြောင်းမဲ့ လက်လွတ်ဆုံးရှုံးမှုမရှိစေခြင်း၊ လက်လွတ်ဆုံးရှုံးမှု တစ်ရပ်ရပ်ရှိပါကလည်း တရား ဥပဒေအရသာလျှင်ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်စေခြင်းနှင့်မသန်စွမ်းမှုကြောင့်လွတ်လပ်ခွင့်၊လက်လွတ် ဆုံးရှုံးရမည်ဟုဆုံးဖြတ်မှုမပြုရခြင်းစသည်တို့အတွက်တာဝန်ယူရမည်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများသည်၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုတစ်နည်းနည်းဖြင့် လက်လွတ်ဆုံးရှုံးခြင်း ခံရလျှင်၎င်းတို့အား အခြားသူများနည်းတူ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ အာမခံရမည့်အပြင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော(ထိုက်သင့်သော) ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးမှု အပါအဝင် ဤသဘောတူ စာချုပ်ပါရည်ရွယ်ချက်များနှင့်အခြေခံမူများအရဆောင်ရွက်ပေးရမည်ကိုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကတာဝန် ယူရမည်။

အပိုဒ်(၁၅)လူသားမဆန်သောပြုမူခြင်း(သို့မဟုတ်)ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများမှလွတ်ကင်းစေခြင်း

၁။ မည်သူ့ကိုမျှ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်း(သို့မဟုတ်)ရင်စက်ခြင်း၊ လူသားမဆန်ခြင်း (သို့မဟုတ်) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ ညှိနှိုင်းအောင်ပြုခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းမပြုလုပ်ရ။ အထူးသဖြင့် မည်သူ့ကိုမျှ သူ/သူမ၏ လွတ်လပ်သော သဘောတူညီမှုမပါဘဲ ဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ်) သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာစမ်းသပ်မှုမပြုလုပ်ရ။

၂။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်မသန်စွမ်းသူများအားနှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်း (သို့မဟုတ်)ရင်စက်ခြင်း၊ လူသားမဆန်ခြင်း(သို့မဟုတ်) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာညှိနှိုင်းအောင်ပြုခြင်း (သို့မဟုတ်) အပြစ်ပေးခြင်းတို့မှ ကြိုတင်ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် ထိရောက်သောဥပဒေပြုရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး (သို့မဟုတ်) အခြားအစီအမံများကိုချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ်(၁၆)ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်အလွဲသုံးစားပြုခြင်းတို့မှလွတ်ကင်းမှုရရှိစေရေး

၁။ မသန်စွမ်းသူများအားနေအိမ်အတွင်း၌ဖြစ်စေ၊နေအိမ်ပြင်ပ၌ဖြစ်စေ၊ကျား/မကိုအခြေပြု၍ မည်သည့်နည်းဖြင့်မဆိုခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊အကြမ်းဖက်ခြင်း၊အလွဲသုံးစားပြုခြင်းတို့မှအကာအကွယ်ပေး

ရေးတို့အတွက်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကသင့်တော်သော ဥပဒေပြုရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေး၊ လူမှုရေး၊ ပညာရေးနှင့် အခြားအစီအမံများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်မသန်စွမ်းသူများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်အလွဲသုံးစားပြုခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ပေးရန်အတွက်မသန်စွမ်းသူများ၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့်၎င်းတို့အားပြုစုစောင့်ရှောက်သူများကိုကျား/မလိင်နှင့်အသက်အရွယ်ခွဲခြားမှုမရှိသောအကူအညီများပံ့ပိုးပေးရေးအတွက်သင့်တော်သောအစီအမံများချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ယင်းအစီအမံများတွင်ခေါင်းပုံဖြတ်မှု၊အကြမ်းဖက်မှုနှင့်အလွဲသုံးစားပြုမှုတို့ကိုမည်သို့ရှောင်ရှားရမည်၊မည်သို့မှတ်သားသိရှိနိုင်မည်၊ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်များကိုမည်သို့အစီရင်ခံရမည်စသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်သောသတင်းအချက်အလက်များဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့်ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။အကာအကွယ်ပေးရေးလုပ်ငန်းများသည်အသက်အရွယ်ကျား/မလိင်နှင့်မသန်စွမ်းအမျိုးအစားအပေါ်အခြေပြုခွဲခြားမှုမရှိကြောင်းအာမခံရမည်။

၃။ နည်းမျိုးစုံဖြင့်ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် အလွဲသုံးစားပြုခြင်းများဖြစ်ပွားမှုကို ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးအတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများအား အကူအညီပေးရန် ရေးဆွဲချမှတ်ထားသည့်လုပ်ငန်းများနှင့် အစီအစဉ်များကို လွတ်လပ်သော အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများက ထိရောက်စွာကြီးကြပ်နိုင်ရေးသေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၄။ ခေါင်းပုံဖြတ်မှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အလွဲသုံးစားပြုမှုတစ်မျိုးမျိုး၏ သားကောင်များဖြစ်လာမသန်စွမ်းသူများနှင့်ပတ်သက်၍ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊အသိဉာဏ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်းနှင့် လူမှုရေးအရပြန်လည်ပေါင်းစည်းပေးခြင်းများတိုးတက်လာစေရေးအတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သင့်တော်သည့်အစီအမံများကိုချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ယင်းအစီအမံများတွင်အကာအကွယ်ပေးမှုလုပ်ငန်းများလည်းပါဝင်သည်။ ယင်းသို့သောပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်းနှင့်ပြန်လည်ပေါင်းစည်းပေးခြင်းတို့သည်မသန်စွမ်းသူ၏ ကျန်းမာရေး၊ သက်သာချောင်ချိရေး၊ မိမိကိုယ်မိမိလေးစားမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကို ဖန်တီးထားသောပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်တွင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ကျား/မ၊ အသက်အရွယ်အလိုက် သီးခြားလိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရမည်။

၅။ မသန်စွမ်းသူများအားခေါင်းပုံဖြတ်မှု၊အကြမ်းဖက်မှုနှင့်အလွဲသုံးစားပြုမှုတစ်ရပ်များကိုစုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့်လိုအပ်ပါကတရားစွဲဆိုခြင်းများသေချာစွာဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ

များကအမျိုးသမီးများနှင့်ကလေးသူငယ်များကိုဗဟိုပြုသောဥပဒေပြုရေးနှင့်မူဝါဒချမှတ်ရေးတို့ပါဝင် သည့်ထိရောက်သောဥပဒေပြုမှု၊ မူဝါဒချမှတ်မှုတို့ကိုစီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ်(၁၇)ဂုဏ်သိက္ခာကိုကာကွယ်ပေးခြင်း

မသန်စွမ်းသူတိုင်းသည် အခြားသူများနည်းတူ ရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ်(၁၈)ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်နှင့်နိုင်ငံသားခံယူခွင့်

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်မသန်စွမ်းသူများ၏ လွတ်လပ်စွာရွှေ့ပြောင်းသွားလာခွင့်၊ နေထိုင်မည့် ဒေသကိုလွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်တို့ကို အခြားသူများနည်းတူအသိအမှတ်ပြု ရမည်။ ၎င်းကဲ့သို့အသိအမှတ်ပြုရာတွင်မသန်စွမ်းသူများသည်-

- (က) နိုင်ငံသားအဖြစ်ခံယူပိုင်ခွင့်နှင့်နိုင်ငံသားအဖြစ်ပြောင်းလဲပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်ကိုအကြောင်းမဲ့ဖြစ်စေ၊မသန်စွမ်းမှုကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်စေ၊ လက်လွတ်ဆုံးရှုံးခြင်းမဖြစ်စေရ။
- (ခ) မသန်စွမ်းမှုကို အကြောင်းပြု၍ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အထောက်အထား(သို့) အခြား အသိအမှတ်ပြုမှုအထောက်အထားများကိုရယူပိုင်ဆိုင်သုံးစွဲနိုင်စွမ်းကိုလက်လွတ်ဆုံး ရှုံးခြင်းမရှိစေရ။(သို့)လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားသွားလာခွင့်ကိုအသုံးပြုရာတွင်အဆင်ပြေရန် လိုအပ်သော လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးလုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်ကိုအသုံးပြုခြင်းမှလက်လွတ်ဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေရ။
- (ဂ) အသန်စွမ်းသူများ၏မိခင်နိုင်ငံအပါအဝင်မည်သည့် နိုင်ငံမှမဆိုလွတ်လပ်စွာ ထွက်ခွာ ခွင့်ရှိသည်။
- (ဃ) မိခင်နိုင်ငံသို့ဝင်ရောက်ခွင့်ကိုအကြောင်းမဲ့(သို့မဟုတ်)မသန်စွမ်းမှုကို အကြောင်းပြု ၍လက်လွတ်ဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေရ။

၂။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များကိုမွေးဖွားပြီးလျှင် မှတ်ပုံတင်ရမည်ဖြစ်ပြီးမွေးစမှစ၍ အမည် ရပိုင်ခွင့်ရှိရမည်။ နိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်ပိုင်ခွင့်၊၎င်း၏မိဘများကိုမည်သည့်အချိန်တွင်မဆိုသိရှိပိုင်ခွင့် နှင့်မိဘများ၏ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုကိုရယူပိုင်ခွင့်လည်းရှိရမည်။

အပိုဒ်(၁၉)လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းလွတ်လပ်စွာနေထိုင်စားသောက်ခွင့်

ဤသဘောတူစာချုပ်အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများအားလုံး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းအများနည်းတူ တန်းတူညီမျှရွေးချယ်နေထိုင်ခွင့်ရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဤအခွင့်အရေးကိုမသန်စွမ်းသူများအပြည့်အဝရရှိခံစားနိုင်စေရေးနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းပြည့်ဝစွာပေါင်းစည်းနေထိုင်ရေးနှင့်ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးတို့အတွက် သင့်တော်ထိရောက်သော အစီအမံများချမှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။ ၎င်းကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် -

- (က) မသန်စွမ်းသူများတွင် အခြားသူများကဲ့သို့ပင် ၎င်းတို့နေထိုင်သည့် နေရပ်ဒေသနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်နေရာတွင်မည်သူများနှင့်အတူနေထိုင်မည်ကိုရွေးချယ်နိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းရှိပြီး သီးခြားနေရာထိုင်ခင်း တစ်ခုတည်းတွင်သာ သတ်သတ်မှတ်မှတ်နေထိုင်ရန်မလိုအပ်ပါ။
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများအတွက် ရပ်ရွာအတွင်းအသက်ရှင်သန်ခွင့်နှင့်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခွင့်တို့ကိုထောက်ပံ့ရန်လိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရထောက်ပံ့မှုအပါအဝင် အခြားရပ်ရွာစောင့်ရှောက်ကူညီမှုလုပ်ငန်းများ၊သင်တန်းကျောင်းနှင့်နေအိမ်များတွင်လက်လှမ်းမီစောင့်ရှောက်ခွင့်ရရှိရန်နှင့်ရပ်ရွာအတွင်းမှသီးသန့်ခွဲထားခြင်း(သို့မဟုတ်)အထီးကျန်ရပ်တည်ခြင်းတို့ကို ကာကွယ်ရန်လိုအပ်သည်။
- (ဂ) ရပ်ရွာဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပံ့ပိုးမှုများသည်အများပြည်သူအတွက် သာမက မသန်စွမ်းသူများအတွက်လည်း အများနည်းတူရရှိနိုင်ပြီး၊ ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များကိုလည်းအလိုက်သင့် တုန့်ပြန်မှုရှိရမည်။

အပိုဒ်(၂၀)ကိုယ်ပိုင်လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်မှု

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည်မသန်စွမ်းသူများအတွက် တတ်နိုင်သမျှအမြင့်ဆုံးအမှီအခိုကင်းစွာ ကိုယ်ပိုင်လှုပ်ရှားသွားလာမှုကို သေချာစေရန်ထိရောက်မှုရှိသော စီမံဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရမည်။ အောက်ပါအချက်များကိုထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်သွားရမည် -

- (က) မသန်စွမ်းသူများ၏ ကိုယ်ပိုင်လှုပ်ရှားသွားလာမှုကို၎င်းတို့၏မသန်စွမ်းမှု အမျိုးအစား၊ ရွေးချယ်မှုနှင့်တတ်နိုင်သောနှုန်းထားအတိုင်းအဆင်ပြေလွယ်ကူစေခြင်း။
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများအတွက် ကြားခံအကူအညီနှင့် တိုက်ရိုက်အကူအညီပေးမှု နည်းလမ်းများ၊ နည်းပညာများပံ့ပိုးမှု၊ အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ၊ အရည်အသွေးမီလှုပ်ရှား

သွားလာမှုအထောက်အကူပစ္စည်းများရရှိသုံးစွဲနိုင်ခွင့်နှင့်၎င်းတို့အားမသန်စွမ်းသူများ တတ်နိုင်သောနှုန်းထားဖြင့်ရရှိနိုင်အောင်ပြုလုပ်ခြင်းတို့ကိုအဆင်ပြေလွယ်ကူစေခြင်း။

- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများ၏ လှုပ်ရှားသွားလာမှုကျွမ်းကျင်ရေးဆိုင်ရာ သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် အထူးကျွမ်းကျင်သူများကိုခန့်အပ်ပေးခြင်း။
- (ဃ) မသန်စွမ်းသူများ၏ ကဏ္ဍအားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် နည်းပညာပံ့ပိုးမှု အထောက်အကူပစ္စည်းများ၊ လှုပ်ရှားသွားလာမှုအား ပြုပစ္စည်းများပါဝင်သည့် အဆောက်အဦများကို အားပေးချီးမြှောက်ခြင်း။

အပိုဒ် (၂၁) လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းရယူပိုင်ခွင့်

ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက် ကိုရယူအသုံးပြုခွင့် မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် ဤသဘောတူစာချုပ်အပိုဒ်(၂)တွင် သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ၎င်းတို့ရွေးချယ်သည့်နှစ်သက်ရာ ဆက်သွယ်ရေးပုံစံတစ်ဆင့်သတင်း အချက်အလက်များနှင့် အကြံဉာဏ်များကိုအခြားသူများနည်းတူရှာဖွေရန်လည်းကောင်း၊ လက်ခံ ရယူရန်လည်းကောင်း၊ ဖြန့်ဖြူးရန်လည်းကောင်း လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် အတူထုတ်ဖော်ပြသခြင်းနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုကျင့်သုံးရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ သင့်တော် ပြည့်စုံသည့်ဆောင်ရွက်ချက်များပြုလုပ်ပေးရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင်-

- (က) အများပြည်သူအတွက် ရည်ရွယ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို မသန်စွမ်းသူ များအလွယ်တကူရယူသုံးစွဲနိုင်မည့် ပုံစံဖြင့်လည်းကောင်း၊ မတူညီသော မသန်စွမ်း မှုပုံစံအမျိုးမျိုးအတွက် သင့်တော်မည့်နည်းပညာများဖြင့်လည်းကောင်း ၎င်းတို့ အတွက် အပိုကုန်ကျစရိတ်မဖြစ်စေဘဲအချိန်မီပေးခြင်း၊
- (ခ) တရားဝင်အပြန်အလှန် တုန့်ပြန်ပြောဆိုဆက်ဆံမှုများတွင် မသန်စွမ်းသူများမှ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်သော လက်သင်္ကေတပြဘာသာစကား၊ မျက်မမြင်စာ၊ အခြား ဆင့်ပွားနှင့်သမားရိုးကျမဟုတ်သော ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများနှင့် အခြားသော အလွယ်တကူသုံးစွဲနိုင်သည့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများ၊ အသွင်များနှင့်ပုံစံများ ကို လက်ခံပေးခြင်းနှင့်အဆင်ပြေချောမွေ့အောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- (ဂ) အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းအပါအဝင် အများပြည်သူအတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးနေသောပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများအားသတင်းအချက်အလက်များ

နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများကို မသန်စွမ်းသူများမှ အလွယ်တကူရယူ အသုံးလည်းပြုနိုင် သည့်ပုံစံများဖြင့်ပေးရန်အတွက်တိုက်တွန်းခြင်း၊

(ဃ) အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေသူများ အပါအဝင် လူထု ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းများအား ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို မသန်စွမ်းသူများ အတွက် အလွယ်တကူရယူ သုံးစွဲနိုင်မှုရှိစေရေး ဆောင်ရွက်ပေးရန်တိုက်တွန်း အားပေးခြင်း၊

(င) လက်သင်္ကေတပြဘာသာစကားများအသုံးပြုမှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် မြှင့်တင် ပေးခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်ရမည်။

အပိုဒ် (၂၂) ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလေးစားမှု

၁။ မည်ကဲ့သို့သော နေအိမ်နေရာ သို့မဟုတ်နေထိုင်မှု အခြေအနေတွင် နေထိုင်သည်ဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကကိစ္စ၊ မိသားစုသို့မဟုတ်နေအိမ်ကိုလည်းကောင်း၊ စာအဆက်အသွယ် သို့မဟုတ် အခြားသောဆက်သွယ်မှုပုံစံများကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ထင်သည့်အတိုင်းသို့မဟုတ်တရားဥပဒေ နှင့်မညီသော ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများပြုလုပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် နာမည် ဂုဏ်သတင်းအပေါ် တရားဥပဒေနှင့်မညီသော တိုက်ခိုက်မှုများကိုလည်းကောင်း မသန်စွမ်းမှုကို ခံစားနေရသည့် မည်သူမျှမခံစားစေရ။ ထိုကဲ့သို့ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများ သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်မှု များမှ တရားဥပဒေ၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးမှုကို ခံယူခွင့်မသန်စွမ်းသူများတွင် ရှိသည်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများ၏ ပုဂ္ဂလိကကိစ္စ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ၏ လုံခြုံမှုကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် အခြားသူများ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ကိစ္စများနှင့်တန်းတူ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းပေးရမည်။

အပိုဒ် (၂၃) နေအိမ်နှင့်မိသားစုအားလေးစားမှု

၁။ မသန်စွမ်းသူများသည် အခြားသူများနည်းတူ အိမ်ထောင်ရေး၊ မိသားစု၊ မိဘဘဝ၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးများနှင့် ဆက်စပ်သောကိစ္စရပ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် နှိမ့်ချခဲ့ခြားဆက်ဆံ ခြင်းများပပျောက်စေရန်အတွက် ထိရောက်ပြီးသင့်တော်သော ဆောင်ရွက်ချက်များကို လက်တွဲ ဖက်နိုင်ငံများမှပြုလုပ်ရမည်။ ထို့မှသာအောက်ပါအချက်များနှင့် ညီညွတ်အောင် အသေအချာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- (က) အိမ်ထောင်ပြုနိုင်သည့် အသက်အရွယ်ရှိသူ မသန်စွမ်းသူအားလုံး၏ ရပိုင်ခွင့် ဖြစ်သော ၎င်းတို့မှ ရည်ရွယ်ထားသော အိမ်ထောင်ဖက်နှစ်ဦးစလုံး၏ ကိုယ်ပိုင် စိတ်သဘောဖြင့်လွတ်လပ်စွာသဘောတူညီမှုကိုအပြည့်အဝရရှိပါကအိမ်ထောင်ပြု ရန်နှင့် မိသားစု ထူထောင်ရန် ရပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုပေးခြင်း၊
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများ၏ရပိုင်ခွင့်များဖြစ်သောမိမိရယူလိုသည့်သားသမီးအရေအတွက် နှင့်သားသမီးတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအကြားမှသားဆက်ခြားကာလတို့ကိုလွတ်လပ်စွာနှင့် တာဝန်သိစွာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အားလည်းကောင်း၊ အသက်အရွယ်နှင့် ကိုက်ညီ သောသတင်းအချက်အလက်များ၊ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာနှင့် မိသားစုစီမံကိန်းဆိုင်ရာ ပညာပေးမှုများကို ရယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်အားလည်းကောင်း အသိအမှတ်ပြုပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့်ထိုရပိုင်ခွင့်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ် သောနည်းလမ်းများအားပေးခြင်း၊
- (ဂ) ကလေးငယ်သူငယ်များအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများသည် အခြားသူများ ကဲ့သို့ပင် ၎င်းတို့၏ မျိုးဆက်ပွားနိုင်မှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခြင်း၊

၂။ အုပ်ထိန်းခြင်းကဏ္ဍ၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကဏ္ဍ၊ ဘဏ္ဍာငွေထိန်းသိမ်းခြင်းကဏ္ဍ၊ ကလေးမွေးစားခြင်းသို့မဟုတ်အလားတူ ကဏ္ဍများအစရှိသည့် သဘောတရားများသည် နိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေတွင် ပါဝင်နေပါက အဆိုပါသဘောတရားများနှင့် ဆက်စပ်သော မသန်စွမ်းသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို သေချာစေရန်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဆောင်ရွက် ပေးရမည်။ ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင်ကလေးငယ်၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ပဓာနထားရမည်။ မသန်စွမ်း သူများကို၎င်းတို့၏ သားသမီးမွေးဖွားပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းဆောင်ရွက်ချက်များအတွက်သင့်တော် သောအကူအညီကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၃။ မသန်စွမ်းကလေးများအနေဖြင့် မိသားစုဘဝနှင့်ပတ်သက်၍ တန်းတူအခွင့်ရှိစေရန် အတွက်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသေအချာဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်များကို အကောင် အထည်ဖော်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များအား ကွယ်ဝှက်ထားခြင်း၊ စွန့်ပစ်ခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့်ခွဲခြားခြင်းတို့အား တားဆီးရန်အတွက်လည်းကောင်း လက်တွဲဖက် တိုင်းပြည်များအနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူကလေးငယ်များနှင့်၎င်းတို့ မိသားစုများအတွက် ပြီးပြည့်စုံ သော သတင်းအချက်အလက်၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ပံ့ပိုးမှုများကို စောစီးစွာပေးနိုင်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၄။ တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ ဝေဖန်စစ်ဆေးမှုများကို ပြုလုပ်ပေးရသော စွမ်းရည်ပြည့်ဝသည့် တာဝန်ရှိသူများမှ ကလေးငယ်အား၎င်း၏ မိဘများထံမှခွဲထားခြင်းသည် ကလေး၏ ကောင်းကျိုး စီးပွားအတွက် လိုအပ်သည်ဟု သက်ဆိုင်သော တည်ဆဲတရားဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အညီ ဆုံးဖြတ်ကြသည့်အချိန်မှ တစ်ပါးကလေးငယ်တစ်ဦးသည် ၎င်း၏သဘောဆန္ဒနှင့် ဆန့်ကျင်၍ ၎င်း၏မိဘများထံမှ ခွဲထားခံရခြင်းမျိုးမရှိစေရ။ မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို ကလေးငယ်သည် ၎င်းကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ မိဘတစ်ဦးဦးသော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏မိဘနှစ်ဦးစလုံးသော်လည်းကောင်းမှခံစားနေရသော မသန်စွမ်းမှုတစ်ခုကိုအခြေပြု၍၎င်း၏ မိဘများထံမှခွဲထုတ်ခံရခြင်းမျိုးမရှိစေရ။

၅။ မသန်စွမ်းမှုကိုခံစားနေရသော ကလေးငယ်တစ်ဦးအား၎င်း၏ အနီးကပ်ဆုံးမိသားစုမှပြုစု စောင့်ရှောက်ခြင်းမပြုနိုင်သည့်အခါမျိုးတွင် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပို၍ကျယ်ပြန့်သော မိသားစုအတွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်သည့်အခါမျိုးတွင် ရပ်ရွာအတွင်းတွင် မိသားစုအနေအထားတစ်ခု၌ဖြစ်စေ အစားထိုးပြုစုစောင့်ရှောက်မှုကို ပေးရန်အတွက် တတ်စွမ်းသမျှ ကြိုးစားအားထုတ်ရမည်။

အပိုဒ် (၂၄) ပညာရေး

၁။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများမှပိုင်ဆိုင်သော ပညာသင်ခွင့်ကိုအသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ဤအခွင့်ကိုနှိမ်ချခွဲခြားမှုမရှိဘဲတူညီသော အခွင့်အလမ်းများအပေါ် အခြေပြု၍ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အောက်ပါတို့ကိုဦးတည်သောအဆင့်တိုင်း၌ လူတိုင်းအကျုံးဝင် ပညာရေးစနစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတစ်သက်တာလေ့လာမှုများကိုလည်းကောင်း အသေအချာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

- (က) လူ့စွမ်းအား၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် မိမိကိုယ်ကိုတန်ဖိုးထားသည့်စိတ်တို့ အပြည့်အဝ တိုးတက်စေခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေး၊ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် လူသားဘဝ ကွဲပြားခြားနားမှုများ အပေါ်လေးစားမှုကို ပိုမိုခိုင်မာစေခြင်း၊
- (ခ) မသန်စွမ်းသူများသည်၎င်းတို့၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ ဖန်တီးနိုင်မှု စွမ်းရည်နှင့်တကွ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုများကို ၎င်းတို့ အလားအလာ ရှိသလောက်အပြည့်အဝဆုံး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခြင်း၊

(ဂ) မသန်စွမ်းသူများကို လွတ်လပ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် ထိရောက်စွာ ပါဝင် ပတ်သက်လာနိုင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။

၂။ ဤရပိုင်ခွင့်ကိုအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်လက်တွဲဖက်တိုင်းပြည်များသည်

(က) မသန်စွမ်းမှုကို အကြောင်းပြု၍ မသန်စွမ်းသူများကို အထွေထွေပညာရေး စနစ်မှ ဖယ်ထုတ်ခြင်းမခံရစေရန်လည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များသည် အခမဲ့၊ မသင်မနေရ မူလတန်းပညာရေး သို့မဟုတ် အလယ်တန်းပညာရေးမှ ဖယ်ထုတ် ခြင်း မခံရစေရန်လည်းကောင်း၊

(ခ) မသန်စွမ်းသူများသည် အရည်အသွေးပြည့်မီ၍ အခမဲ့ဖြစ်ပြီးလူတိုင်း အကျုံးဝင် သောမူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းပညာများကို ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ ရပ်ရွာမှအခြား သူများနည်းတူ သင်ယူခွင့်ရှိရန်လည်းကောင်း၊

(ဂ) လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ပုဂ္ဂလိကလိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသော သင့်တင့် လျောက်ပတ်သည့် နေထိုင်စားသောက်မှုကို ပေးရန်ကိုလည်းကောင်း၊

(ဃ) မသန်စွမ်းသူများသည် ၎င်းတို့အတွက် ထိရောက်သော ပညာသင်ကြားမှုကို အဆင်ပြေ ချောမွေ့စေရန်အတွက် လိုအပ်မည့်ပံ့ပိုးမှုများကို အထွေထွေပညာရေး စနစ်အတွင်းမှာပင် ရရှိနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊

(င) တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီကို ဦးတည်သောထိရောက်သည့် ပံ့ပိုးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအား ပညာရေးနှင့်လူမှုရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အပြည့်အဝ အမြင့်မားဆုံးဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သောပတ်ဝန်းကျင်များတွင် ပြီးပြည့်စုံသော အကျုံးဝင် ရေးရည်မှန်းချက်နှင့်လျော်ညီစွာဆောင်ရွက်ပေးရန်လည်းကောင်း၊အသေအချာစီမံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

၃။ မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် ပညာရေးတွင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့ရပ်ရွာ၏ အဖွဲ့ဝင်များ အဖြစ်လည်းကောင်း တန်းတူညီတူ၊ ပြည့်ပြည့်ဝဝပါဝင် ပတ်သက်နိုင်မှုကို အားပေးရန် ဘဝတွက်တာနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများကို လေ့လာသင်ယူနိုင်ရန် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ သည် အောက်ပါတို့အပါအဝင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များကိုပြုလုပ်ရမည်။

(က) မျက်မမြင်စာ၊ အစာထိုးအက္ခရာစာလုံးများ၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဆင့်ပွားနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သော အသွင်များ၊ နည်းလမ်းများနှင့် ပုံစံများကို လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်အောင် နေထိုင်ရေးနှင့် လှုပ်ရှားသွားလာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများကိုလည်းကောင်း သင်ယူလေ့လာရာ တွင်အဆင်ပြေချောမွေ့စေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် အုပ်စုတူချင်း ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်း၊ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမှုပေးခြင်းတို့ကို အားပေးခြင်း၊

(ခ) လက်သင်္ကေတပြဘာသာစကားသင်ယူလေ့လာမှုကို အားပေးခြင်းနှင့် နားမကြားသူများအသိုင်းအဝိုင်း၏ ဘာသာဗေဒဆိုင်ရာ ထပ်တူညီမှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊

(ဂ) အမြင်အာရုံချို့ယွင်းသူများ၊ အကြားအာရုံချို့ယွင်းသူများ သို့မဟုတ်အမြင် နှင့် အကြားအာရုံနှစ်မျိုးလုံးချို့ယွင်းသူများအထူးသဖြင့်ကလေးငယ်များအားပညာသင်ကြားရာတွင် ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်းစီအတွက် အသင့်လျော်ဆုံး ဘာသာစကားများ၊ ဆက်သွယ်ရေးပုံစံများနှင့်နည်းလမ်းများအား အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့အတွက် ပညာရေးနှင့်လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုအမြင့်မားဆုံးဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သောပတ်ဝန်းကျင်များတွင်သာ ဆောင်ရွက်စေခြင်း၊

၄။ ဤရပိုင်ခွင့်ကို ဖြည့်ဆည်းရာတွင် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် လက်သင်္ကေတပြဘာသာစကားနှင့် (သို့မဟုတ်) မျက်မမြင်စာများကို ကျွမ်းကျင်သော ဆရာ/ဆရာမများအား ခန့်ထားရန်လည်းကောင်း၊ ပညာရေးစနစ်၏ အဆင့်စုံတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသောကျွမ်းကျင်သူများနှင့်ဝန်ထမ်းများအားလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်လည်းကောင်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များ ပြုလုပ်ရမည်။ အဆိုပါ သင်တန်းများတွင်မသန်စွမ်းမှုသတိပြုမှုကိုလည်းကောင်း၊ သင့်တော်သောဆင့်ပွားနှင့် သမားရိုးကျမဟုတ်သောဆက်သွယ်ရေးအသွင်များ၊ နည်းလမ်းများနှင့် ပုံစံများကို အသုံးပြုပုံကိုလည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းသူများအားပံ့ပိုးပေးနိုင်သောသင်ကြားရေးနည်းပညာများနှင့်အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများအစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရမည်။

၅။ မသန်စွမ်းသူများသည်အထွေထွေအဆင့်မြင့်ပညာရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်း၊ သက်ကြီးပညာရေးနှင့်ဘဝတစ်သက်တာသင်ယူလေ့လာမှုများကိုနှိမ့်ချခွဲခြားမှုမရှိဘဲအခြားသူများ

နှင့်တန်းတူရယူအသုံးချနိုင်ရန်အတွက်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ထိုအချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် နေထိုင် စားသောက်မှုကိုလည်း စီစဉ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသေအချာ ဆောင်ရွက် ရမည်။

အပိုဒ် (၂၅)ကျန်းမာရေး

မသန်စွမ်းသူများတွင် မသန်စွမ်းမှုကိုအကြောင်းပြု၍ နှိမ့်ချခဲ့ခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ ဖြစ်နိုင် သမျှ အကောင်းဆုံးကျန်းမာရေးကို ခံစားနိုင်သည့်အခွင့်ရှိကြောင်းကို လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သော ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများ အပါအဝင်ကျား / မဆိုင်ရာကဏ္ဍများ ဂရုပြုသော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူသုံးစွဲနိုင်မှု ကိုမသန်စွမ်းသူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက် များကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည်

- (က) အခြားသူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများနှင့် အစီအမံများအတိုင်း တူညီသောအတိုင်းအတာ၊ အရည်အသွေးနှင့်စံချိန်စံညွှန်းများ ပြည့်မီပြီးအခမဲ့ သို့မဟုတ် တတ်နိုင်လောက်သည့် အခကြေးငွေဖြင့်ရနိုင်သည့် လိင်မှုကိစ္စဆိုင်ရာနှင့် မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး၊ လူဦးရေအခြေပြုပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးအစီအမံများအပါအဝင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများနှင့် အစီအမံ များကို မသန်စွမ်းသူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- (ခ) လိုအပ်သည့်အတိုင်း စောစီးစွာရှာဖွေဖော်ထုတ်မှုနှင့်ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများမှ လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့ ခံစားနေရသောမသန်စွမ်းမှုကြောင့် လိုအပ်သောဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်းကောင်း၊ ကလေးများနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူများအပါအဝင် လူများအကြားတွင် ဆင့်ပွား မသန်စွမ်းမှုများကို အနည်းဆုံးလျော့ချရန်နှင့် တားဆီးရန်အတွက် ရည်ရွယ်သော ဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်းကောင်းဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- (ဂ) အဆိုပါ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ကျေးလက်ဒေသများအပါအဝင် ၎င်းတို့ ရပ်ရွာနှင့် အတတ်နိုင်ဆုံးနီးကပ်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

- (ဃ) ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို မသန်စွမ်းသူများနှင့် ဆက်စပ်သော လူ့အခွင့်အရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ မိမိကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်နှင့်၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များအကြောင်း သင်တန်းများပေးခြင်းအားဖြင့် သတိပြုမှုမြှင့်တင်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူသုံးနှင့် ပုဂ္ဂလိကကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သော ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများအား ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းစသည်တို့အားဖြင့်လည်းကောင်း အခြားသောသူများအတွက် ပြုလုပ်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေးအတိုင်း မသန်စွမ်းသူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးစေရမည်။ အဆိုပါ သတ်မှတ်ချက်တွင်ကျန်းမာရေးကိစ္စများတွင်အသေအချာသိရှိပြီးမှမိမိစိတ်သဘောဖြင့်လွတ်လပ်စွာပေးသောသဘောတူညီမှုအားရယူခြင်းကိုအခြေခံခြင်းလည်းပါဝင်သည်။
- (င) နိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေအရကျန်းမာရေးအာမခံနှင့်အသက်အာမခံများကို ခွင့်ပြုထားသည့်အခါမျိုး၌ အဆိုပါအာမခံများကို ပေးအပ်ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများအား နှိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုတားမြစ်၍တရားမျှတပြီးကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာဖြင့်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- (စ) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးရန်ကိုဖြစ်စေ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးရန်ကိုဖြစ်စေ၊ အစာရေစာပေးရန်ကိုဖြစ်စေ မသန်စွမ်းမှုကိုအခြေပြု၍ နှိမ့်ချခွဲခြားငြင်းဆိုမှုကို တားမြစ်ကာကွယ်ရမည်။

အပိုဒ် (၂၆) ထူထောင်ရေးနှင့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေး

၁။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် အုပ်စုတူချင်းပုံပိုးမှုများမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများအား အမြင့်မားဆုံးကိုယ်တိုင်ရပ်တည်မှု၊ ပြည့်ဝသောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ စွမ်းရည်အားလည်းကောင်း၊ ဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းအားလုံးတွင် ပြည့်ဝစွာအကျိုးဝင်မှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်မှုတို့ကိုလည်းကောင်း ရယူထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်အတွက်ထိရောက်၍ ဆီလျော်သောအရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်ရမည်။ ထိုရည်မှန်းချက်ကို ပြည့်မီနိုင်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် အဖက်ဖက်မှ ပြည့်စုံသောထူထောင်ရေးနှင့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့်အစီအမံများကိုစီစဉ်ခြင်း၊ ပိုမိုခိုင်မာအောင် အားဖြည့်ခြင်းနှင့် တိုးချဲ့ခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည်။ အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေး၊

အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ နယ်ပယ်များတွင် ၎င်းဝန်ဆောင်မှုများ နှင့် အစီအမံများသည် အောက်ပါအချက်များနှင့်ညီညွတ်လာစေရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်။

(က) ဖြစ်နိုင်သမျှ အစောဆုံးအဆင့်တွင် စတင်ရမည်။ တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပုဂ္ဂလိက လိုအပ်ချက်များနှင့် အားသာချက်များအပေါ်တွင် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆန်းစစ် အကဲဖြတ်မှုအပေါ်တွင် အခြေပြုရမည်။

(ခ) ရပ်ရွာအတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကဏ္ဍစုံတွင်လည်းကောင်း ပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့် အကျိုးဝင်မှုအတွက် ပံ့ပိုးပေးရမည်။ အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုနှင့် အစီအမံများသည်စေတနာအလျောက်ဖြစ်ပြီး မသန်စွမ်းသူများအတွက် ကျေးလက် ဒေသများအပါအဝင် ၎င်းတို့ရပ်ရွာများနှင့် နီးနိုင်သမျှအနီးဆုံး ရရှိနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။

လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည်ထူထောင်ရေးနှင့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင်ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေသောကျွမ်းကျင်သူများနှင့်ဝန်ထမ်းများအတွက်ကနဦးနှင့်စဉ်ဆက်မပြတ်သင်တန်းများပေါ်ပေါက်မှုကိုတိုးတက်လာစေရန်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၃။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် ပြုလုပ်ထားသော အထောက်အကူပြုကိရိယာများနှင့်နည်းပညာများသည်ထူထောင်ရေးနှင့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်နေသဖြင့်၎င်းတို့၏ရရှိနိုင်မှု၎င်းတို့နှင့်ပတ်သက်သည့်အသိပညာနှင့်အသုံးပြုပုံတို့ကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှမြှင့်တင်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၂၇) အလုပ်ငန်းနှင့်အလုပ်အကိုင်

၁။ မသန်စွမ်းသူများသည် အလုပ်အကိုင်လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် အခြားသူများနှင့်တန်းတူ အခွင့်ရှိကြောင်းကို လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ အဆိုပါရပိုင်ခွင့်တွင် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ထားသော သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်တွင် လက်ခံထားသော အလုပ်အကိုင်အားဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုပြုရန် အခွင့်အလမ်းအပြင် ကန့်သတ်ချက်မဲ့သော၊ လူတိုင်းအကျိုးဝင်မှုရှိသော၊ မသန်စွမ်းသူများအတွက်အလွယ်တကူသွားလာလုပ်ကိုင်နိုင်မှုရှိသော အလုပ်ခွင်ပတ်ဝန်းကျင် တို့လည်းပါဝင်သည်။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် အောက်ပါအပိုဒ်ငယ်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် အချက်များပြည့်မီရန်ရည်ရွယ်၍ တရားဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်း အပါအဝင်သင့်တင့်

လျှောက်ပတ်သောလုပ်ဆောင်ချက်များအားဖြင့်လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းတွင်မသန်စွမ်းမှုရရှိလာသူများ အတွက်ပါအလုပ်အကိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် ထိုရပိုင်ခွင့်အား အကောင်အထည် ဖော်နိုင်မှုကိုမြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်။

(က) ဝန်ထမ်းသစ်ရှာဖွေခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်း၊အလုပ်အကိုင် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်စေခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း တိုးတက်မှုနှင့်လုံခြုံပြီး ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သောလုပ်ငန်းခွင်အနေအထားများအစရှိသည့်ကိစ္စရပ်များ အပါအဝင် အလုပ်ခန့်ထားမှုပုံစံအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်နေသောကိစ္စအရပ်ရပ်တွင် မသန်စွမ်းမှုကိုအကြောင်းပြု၍ နှိမ့်ချခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်နိုင်ရန်။

(ခ) သာတူညီမျှအခွင့်အလမ်းရှိခြင်းနှင့် တူညီသောအလုပ်အကိုင်အတွက်သာ တူညီမျှ လုပ်ခလစာခံစားနိုင်ခြင်းတို့အပါအဝင်တရားမျှတ၍ကောင်းမွန်သောအလုပ်အခြေ အနေများအတွက်လည်းကောင်း၊ဒုက္ခပေးနှောင့်ယှက်ခြင်းမှကာကွယ်ပေးခြင်းအပါ အဝင်လုံခြုံမှု၊ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်မှုရှိသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေအတွက် လည်းကောင်း၊ ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း အစရှိသည်တို့ အတွက်လည်းကောင်း၊မသန်စွမ်းသူများ၏ရပိုင်ခွင့်များကိုအခြားသူများနှင့်တန်းတူ ကာကွယ်ပေးရန်။

(ဂ) မသန်စွမ်းသူများသည်၎င်းတို့၏ အလုပ်သမားသမဂ္ဂတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ရပိုင်ခွင့်များကို အခြားသူများနှင့် တန်းတူရရှိခံစားနိုင်ရန် အသေအချာစီမံ ဆောင်ရွက်ပေးရန်။

(ဃ) မသန်စွမ်းသူများသည် အထွေထွေနည်းပညာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ပညာ ဆိုင်ရာလမ်းညွှန်မှုပေးသောအစီအမံများကိုလည်းကောင်း၊အလုပ်နေရာချထားရေး ဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်းကောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း သင်တန်းများကို လည်းကောင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ်သင်တန်းများကိုလည်းကောင်း ထိရောက်စွာရယူ အသုံးပြုနိုင်ခွင့်ရှိရန် အသေအချာဆောင်ရွက်ပေးရန်။

(င) အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်အတွင်းတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ၊ အသက်မွေး မှုလမ်းကြောင်းတိုးတက်မှုများနှင့်တကွ အလုပ်အကိုင်ကိုရှာဖွေရန်လည်းကောင်း၊ ရယူရန်လည်းကောင်း၊ ထိန်းသိမ်းရန်လည်းကောင်း၊ အလုပ်ခွင်သို့ပြန်လည်

ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရန်လည်းကောင်းအကူအညီတို့ကိုမသန်စွမ်းသူများအတွက်မြှင့်တင်ပေးရန်။

- (စ) ကိုယ်ပိုင်အလုပ်အကိုင်၊ လုပ်ငန်းရှင်ဘဝ၊ သမဝါယမအသင်းများ ဖွဲ့စည်းနိုင်မှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းစတင်နိုင်မှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများကိုမြှင့်တင်ပေးရန်။
- (ဆ) အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းဌာနများတွင်မသန်စွမ်းသူများအား အလုပ်ခန့်ထားနိုင်ရန်။
- (ဇ) ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းဌာနများတွင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ရရှိနိုင်မှုကိုသင့်တော်သောမူဝါဒများနှင့်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများအားဖြင့်မြှင့်တင်ပေးရန်။ အဆိုပါမူဝါဒနှင့်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများတွင် Affirmative Action Program များ၊ မက်လုံးများနှင့်အခြားဆောင်ရွက်ချက်များလည်း ပါဝင်ကောင်းပါဝင်မည်။
- (ဈ) အလုပ်ခွင်အတွင်းတွင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော နေရာထိုင်ခင်းကို ဆောင်ရွက်ပေးရန်။
- (ည) လွတ်လပ်သော အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်အတွင်းတွင် အလုပ်အတွေ့အကြုံများကို မသန်စွမ်းသူများမှ ရယူနိုင်မှုကိုမြှင့်တင်ပေးရန်။
- (ဋ) အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ အလုပ်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းခွင်သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်ခြင်းဆိုင်ရာအစီအမံများကို မသန်စွမ်းသူများအတွက် မြှင့်တင်ပေးရန်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများအား ကျွန်အဖြစ်ဖြစ်စေ၊ အခိုင်းအစေအဖြစ်ဖြစ်စေ ထားရှိခြင်းမျိုးမရှိစေရန်လည်းကောင်း၊ အင်အားသုံး၍ အတင်းအဓမ္မစေခိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် မလုပ်မနေရစေခိုင်းခြင်းတို့မှ အခြားသူများနည်းတူ အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက်လည်းကောင်း လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသေအချာဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

အပိုဒ် (၂၈) သင့်တင့်မျှတသောလူနေမှုအဆင့်အတန်းနှင့်လူမှုရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု

၁။ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုများအတွက် သင့်တင့်မျှတသော စားဝတ်၊ နေရေးအပါအဝင်လုံလောက်မျှတသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းဖြင့် နေထိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ အဆိုပါလူနေမှု အဆင့်အတန်းများ စဉ်ဆက်မပြတ်တိုးတက်မှုကို ခံစားရန်လည်းကောင်း မသန်စွမ်းသူများတွင်အခွင့်ရှိကြောင်းကို လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့်မသန်စွမ်းမှု

ကိုအကြောင်းပြု၍ နှိမ်ချခဲ့ခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ ဤရပိုင်ခွင့်ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ဆောင်ရွက်ချက်များ စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ မသန်စွမ်းသူများတွင် လူမှုရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံယူခွင့်ရှိကြောင်းနှင့်ထိုရပိုင်ခွင့်ကိုမသန်စွမ်းမှုအပေါ်အကြောင်းပြု၍ နှိမ်ချခဲ့ခြားခြင်းမျိုးမကြုံတွေ့ရဘဲ အပြည့်အဝခံစားနိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသိအမှတ်ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့်ဤရပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန်နှင့်လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အောက်ပါအပိုဒ်ငယ်များတွင် ဖော်ပြသတ်မှတ်ထားသောလုပ်ဆောင်ချက်များအပါအဝင်သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောလုပ်ဆောင်မှုများကိုဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

- (က) မသန်စွမ်းသူများအတွက် သန့်ရှင်းသော သောက်သုံးရေအတွက် ဝန်ဆောင်မှုကို အများနှင့်တန်းတူလွယ်ကူစွာ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရေးအားလည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းမှုနှင့် ဆက်စပ်သော လိုအပ်ချက်များအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်၍ ငွေကြေးပမာဏ တတ်နိုင် လောက်သည့်ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကိရိယာများနှင့်အခြားသော အကူအညီများကိုရယူသုံးစွဲနိုင်ရန်အတွက် အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။
- (ခ) လူမှုရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အစီအမံများအားလည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေးအစီအမံများအားလည်းကောင်းမသန်စွမ်းသူများအထူးသဖြင့်မသန်စွမ်းသောအမျိုးသမီးများ၊မိန်းကလေးငယ်များနှင့်သက်ကြီးရွယ်အိုများမှအလွယ်တကူရယူသုံးစွဲနိုင်မှုရှိရေးအတွက်အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။
- (ဂ) ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော လူနေမှုအခြေအနေများတွင် နေထိုင်နေကြသော မသန်စွမ်းသူများနှင့်၎င်းတို့၏ မိသားစုများသည် လုံလောက်သောလေ့ကျင့်သင်ကြားမှု၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးအကြံပေးမှု၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် အနားယူခြင်းဆိုင်ရာ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုတို့အပါအဝင် မသန်စွမ်းမှုနှင့်ဆက်စပ်သော ကုန်ကျစရိတ်များအတွက်နိုင်ငံတော်မှပေးသော အကူအညီများအား အလွယ်တကူ ရယူသုံးစွဲနိုင်မှုရှိရေးအတွက် အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။
- (ဃ) မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အများပြည်သူအတွက် အိမ်ရာစီမံကိန်းများအား အလွယ်တကူရယူသုံးစွဲနိုင်ရေးအတွက် အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။

(င) မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အငြိမ်းစားအကျိုးခံစားခွင့်နှင့် အစီအမံများကို သာတူညီမျှ ရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။

အပိုဒ် (၂၉) နိုင်ငံအရေးကိစ္စများနှင့်အများပြည်သူ့အရေးတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်

မသန်စွမ်းသူများ၏နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်များနှင့်ထိုရပိုင်ခွင့်ကိုအများနည်းတူခံစားနိုင် ရန်အတွက်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှအသေအချာအာမခံချက်ပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်ပြီးအောက်ပါတို့ကို တာဝန်ယူစီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

(က) မသန်စွမ်းသူများ၏ မဲပေးရန်နှင့် မဲယှဉ်ပြိုင်နိုင်ရန်အတွက် ရပိုင်ခွင့်နှင့် အခွင့်အလမ်းများကို ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းအပါအဝင် နိုင်ငံရေးတွင်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူ့အရေးတွင်လည်းကောင်း အများနည်းတူ ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ၊ မိမိ သဘောဆန္ဒဖြင့်လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်မှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေ ထိရောက်စွာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ရန်အတွက် အောက်ပါအပိုဒ်ခွဲများ တွင်ဖော်ပြထားသောဆောင်ရွက်ချက်များအားဖြင့်အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ရန်။

(၁) မဲဆန္ဒကောက်ခံသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ နေရာအဆောက်အဦများနှင့် အသုံး ပြုသည့် ပစ္စည်းများသည် သင့်တော်မှုရှိရန်လည်းကောင်း၊ အလွယ်တကူသုံးစွဲ နိုင်မှုရှိရန်လည်းကောင်း၊ နားလည်ရန်နှင့် အသုံးပြုရန်လွယ်ကူစေရန် လည်းကောင်းအသေအချာဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(၂) အထောက်အကူပြုသော နည်းပညာအသစ်များကို လိုအပ်သလို အသုံးချမှု ကိုအားပေးခြင်းအားဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲများတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုမရှိဘဲ လျှို့ဝှက်စွာ မဲပေးနိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲ၌ ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ရန်၊ လက်တွေ့အားဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်နှင့် အစိုးရ အဖွဲ့၏ မည်သည့်အဆင့်တွင် မဆိုပြည်သူ့တာဝန်အားလုံးကို ထမ်းဆောင်ရန် လည်းကောင်း၊ ရပိုင်ခွင့်များကိုသန်စွမ်းသူများအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ပေးခြင်း၊

(၃) မဲဆန္ဒပေးခွင့်ရှိသူများ၏ စိတ်သဘောကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြသနိုင်ခွင့် ကိုအာမခံပေးခြင်းနှင့် ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် လိုအပ်ပါက ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်မှတောင်းဆိုပါက ၎င်းတို့သဘောဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ် ထားသူတစ်ဦးဦး၏ အကူအညီဖြင့် မဲဆန္ဒပေးမှုကို ခွင့်ပြုပေးခြင်း။

- (ခ) မသန်စွမ်းသူများမှအများပြည်သူဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများတွင်နှိမ့်ချခဲ့ခြားမှု မရှိစေဘဲ အများနှင့်တန်းတူ ထိရောက်စွာပြည့်ပြည့်ဝဝ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်မည့် ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ခုကိုတက်ကြွစွာမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်နှင့် အောက်ပါတို့အပါအဝင်အများ ပြည်သူဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ၎င်းတို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို အားပေးရန်။
  - (၁) အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများတွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ၏အများပြည်သူအရေး၊ နိုင်ငံရေးတို့နှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်သည့် အသင်းအဖွဲ့များတွင်ဖြစ်စေ ပါဝင် ပတ်သက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းများ၏ လှုပ်ရှားမှုများတွင်ဖြစ်စေ၊ အုပ်ချုပ်မှုများတွင်ဖြစ်စေ ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်း၊
  - (၂) မသန်စွမ်းသူများအား နိုင်ငံတကာအဆင့်၊ နိုင်ငံအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်နှင့် ရပ်ရွာအဆင့်တို့တွင် ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန်အတွက် မသန်စွမ်းသူများ၏ အဖွဲ့ အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် လက်တွဲပါဝင်ခြင်း။

အပိုဒ်(၃၀)ယဉ်ကျေးမှုအပန်းဖြေမှုအားလပ်ချိန်လှုပ်ရှားမှုနှင့်အားကစားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်

မသန်စွမ်းသူများတွင် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာကိစ္စများတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲခွင့် အများတန်းတူရှိ ကြောင်းကို လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အသိအမှတ်ပြုကြပြီး မသန်စွမ်းသူများအတွက် အောက်ပါ တို့ကိုဖော်ဆောင်နိုင်ရန်သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောဆောင်ရွက်ချက်များကိုစီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

- (က) ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အရာဝတ္ထုများကို အလွယ်တကူရယူသုံးစွဲနိုင်သည့်ပုံစံများဖြင့် ခံစားနိုင်ရန်၊
- (ခ) ရုပ်မြင်သံကြားအစီအစဉ်များ၊ ရုပ်ရှင်များ၊ ပြဇာတ်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခြား လှုပ်ရှားမှုများကို အလွယ်တကူရယူသုံးစွဲနိုင်မည့် ပုံစံဖြင့် ခံစားနိုင်ရန်၊
- (ဂ) ပြဇာတ်ရုံများ၊ ပြတိုက်များ၊ ရုပ်ရှင်ရုံများ၊ စာကြည့်တိုက်များနှင့်ခရီးသွား ဝန်ဆောင် မှုများကဲ့သို့သော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အနုပညာလက်ရာများသို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု များတည်ရှိသောနေရာများကိုအလွယ်တကူသွားလာအသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့်အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုအတွက် အရေးပါသော အထိမ်းအမှတ် ရုပ်တုများနှင့် နေရာများကို အတတ်နိုင်ဆုံး အလွယ်တကူသွားလာနိုင်ရန်။

၂။ မသန်စွမ်းသူတို့ပိုင်ဆိုင်သည့် ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအား၊ အနုပညာစွမ်းအားနှင့် အသိပညာ ဆိုင်ရာစွမ်းအားတို့ကို ၎င်းတို့ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် သက်သက်မဟုတ်ဘဲ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုလုံး၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပါပြုစုပျိုးထောင်နိုင်ရန်လည်းကောင်း၊ အသုံးချရန် လည်းကောင်း အခွင့်အလမ်းများကို မသန်စွမ်းသူများအတွက်ပေးနိုင်ရန် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

၃။ အသိဉာဏ်စွမ်းရည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဖန်တီးမှု အနုပညာပိုင်ဆိုင်ခွင့် အကာအကွယ်ပေးနေသော တရားဥပဒေများတွင် မသန်စွမ်းသူများမှ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများကို ရယူသုံးစွဲမှုကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ခြင်းမရှိသော သို့မဟုတ် နှိမ်ချခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုဖြစ်စေသော အတားအဆီး များကိုထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိစေရန်အတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှု များကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့်အညီ စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။

၄။ မသန်စွမ်းသူများသည် လက်သင်္ကေတပြဘာသာစကားနှင့် နားမကြားသူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့များ အပါအဝင်၎င်းတို့၏ သီးခြားယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ရပ်တည်မှု အတွက် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပံ့ပိုးမှုပေးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အခြားသူများနှင့် တန်းတူခံယူနိုင်စေရမည်။

၅။ မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အပန်းဖြေခြင်းဆိုင်ရာ၊ အားလပ်ချိန်ဆိုင်ရာနှင့် အားကစား ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများတွင် အများနည်းတူ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်စေရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများမှအောက်ပါတို့ကိုဆောင်ရွက်ရန် -

- (က) မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ပင်မအားကစားလှုပ်ရှားမှုများတွင် မသန်စွမ်းသူများမှ အတတ်နိုင်ဆုံး ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်မှုကို အားပေးရန်နှင့်မြှင့်တင်ပေးရန်။
- (ခ) မသန်စွမ်းမှု သီးသန့်အားကစားနှင့် အပန်းဖြေလှုပ်ရှားမှုများကို စီစဉ်ရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့်ပါဝင်ပတ်သက်ရန်အတွက်အခွင့်အရေးကိုမသန်စွမ်း သူများမှရရှိရန်၊ ထို့အတွက်အများနှင့်တန်းတူ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော နည်းပြ ခြင်း၊ သင်တန်းပေးခြင်းနှင့်အရင်းအမြစ်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့ကို အားပေးရန်၊
- (ဂ) မသန်စွမ်းသူများသည် အားကစား၊ အပန်းဖြေခြင်းနှင့် ခရီးသွားခြင်းဆိုင်ရာနေရာ များကို အလွယ်တကူသွားလာသုံးစွဲနိုင်မှု ရှိစေရန်၊

- (ဃ) မသန်စွမ်းသူကလေးငယ်များသည် ကျောင်းတွင်းလှုပ်ရှားမှုများအပါအဝင် ဆော့ကစားခြင်း၊ အပန်းဖြေမှု၊ အားလပ်ချိန်အားကစားတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော လှုပ်ရှားမှုများတွင် အခြားကလေးများနှင့်တန်းတူ ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်စေရန်၊
- (င) မသန်စွမ်းသူများသည် အပန်းဖြေခြင်း၊ ခရီးသွားခြင်း၊ အားလပ်ချိန်နှင့် အားကစားလှုပ်ရှားမှုများကို စီစဉ်ပေးရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသော သူများထံမှ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူသုံးစွဲနိုင်စေရန်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပြုလုပ်ရမည်။

အပိုဒ် (၃၁)စာရင်းဇယားနှင့်အချက်အလက်ကောက်ယူခြင်း

၁။ ဤသဘောတူစာချုပ်ပါ အချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် မူဝါဒများကို ရေးဆွဲချမှတ်ရန်နှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် စာရင်းဇယားများနှင့် သုတေသနလာ အချက်အလက်များအပါအဝင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ကောက်ယူစုဆောင်းရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှတာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရမည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်များကိုကောက်ယူစုဆောင်းမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းထားရှိမှု လုပ်ငန်းစဉ်သည်

- (က) လျှို့ဝှက်သို့သိပ်မှုရှိရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အတွင်းရေးလုံခြုံမှုအား လေးစားသည့် အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများအပါအဝင် တရားဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားသော အကာအကွယ်များ အတိုင်းလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ခ) စာရင်းဇယားများကို ကောက်ယူစုဆောင်းရာတွင် ဖြစ်စေ၊ အသုံးချရာတွင် ဖြစ်စေလူ့အခွင့်အရေး၊ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအခြေခံမူများအား စောင့်ထိန်းရန်အတွက် နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသော စံနှုန်းများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ ဤအပိုဒ်တွင် သတ်မှတ်ထားချက်များအတိုင်း ကောက်ယူထားသော သတင်းအချက်အလက်များအား လိုအပ်သလိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်ပြီး ဤသဘောတူစာချုပ်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု အတိုင်းအတာကို စမ်းစစ်ရန်အတွက် လည်းကောင်း၊ မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင်

ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသောအတားအဆီးများအားဖော်ထုတ်ရန်နှင့်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်သည်။

၃။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် အဆိုပါ စာရင်းဇယားများအား ဖြန့်ဝေရန် တာဝန်ယူပြီး မသန်စွမ်းသူများနှင့် အခြားသူများမှ ၎င်းစာရင်းဇယားများအား အလွယ်တကူ ရယူသုံးစွဲနိုင်မှု အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

အပိုဒ်(၃၂) နိုင်ငံတကာနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

၁။ ဤသဘောတူစာချုပ်ပါ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ဦးတည်ချက်များအား လက်တွေ့ကျင့်သုံး ရန်အတွက် နိုင်ငံအဆင့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအပေါ် ပံ့ပိုးပေးသည့် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုနှင့်၎င်းတို့၏မြှင့်တင်ပေးမှု၏အရေးပါမှုကိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှအသိအမှတ်ပြုကြ သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအကြားတွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံများအကြားတွင်လည်းကောင်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောထိရောက်သည့်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများကိုသက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာ နှင့်ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊အရပ်ဘက်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၊အထူးသဖြင့်မသန်စွမ်းသူများ၏ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းလက်တွဲ၍ လိုအပ်သလိုစီမံဆောင်ရွက်ကြရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက် ရာတွင်-

- (က) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အစီအမံများအပါအဝင် နိုင်ငံတကာ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင်မသန်စွမ်းသူများပါအကျုံးဝင်မှုရှိစေရန်နှင့်မသန်စွမ်းသူ များအတွက်အလွယ်တကူရယူအသုံးပြုနိုင်မှုရှိရန်အသေအချာစီမံဆောင်ရွက်ခြင်း။
- (ခ) သတင်းအချက်အလက်များ၊ အတွေ့အကြုံများ၊ သင်တန်းအစီအမံများနှင့် အကောင်းဆုံး အလေ့အထများကို ဖလှယ်ခြင်း၊ မျှဝေခြင်းအပါအဝင် ဆောင်ရွက် ချက်များအားဖြင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်းကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးပေး ခြင်း။
- (ဂ) သုတေသနများပြုလုပ်ရာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်းကောင်း၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာများအား ရယူသုံးစွဲခြင်းကိုလည်းကောင်း အဆင်ပြေချောမွေ့အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- (ဃ) အလွယ်တကူ ရယူအသုံးပြုနိုင်သော အထောက်အကူပြုနည်းပညာများအား ရယူ သုံးစွဲနိုင်မှုကိုလည်းကောင်း၊ မျှဝေပေးနိုင်မှုကိုလည်းကောင်း အားပေးခြင်းနှင့်

နည်းပညာများကို လက်ဆင့်ကမ်းခြင်းတို့မှ တစ်ဆင့်လိုအပ်သလို နည်းပညာနှင့် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ကိုပေးခြင်း စသည်တို့ပါဝင်နိုင်သည်။

၂။ ဤသဘောတူစာချုပ်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများအား လက်တွဲဖက်နိုင်ငံတစ်ခုစီမှ အကောင်အထည်ဖော်ရန်တာဝန်ရှိမှုကိုဤအပိုဒ်ပါသတ်မှတ်ချက်များမှမည်သို့မျှထိခိုက်နှောင့်ယှက်ခြင်းမရှိစေရ။

အပိုဒ်(၃၃)အမျိုးသားအဆင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့်ကြီးကြပ်ခြင်း

၁။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် ဤသဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့်ဆက်စပ်သောအရေးကိစ္စများအတွက်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌၎င်းတို့၏ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်နှင့်အညီတစ်ခုသို့မဟုတ်တစ်ခုထက်ပိုသော ဗဟိုဌာနများကိုတာဝန်ပေးအပ်ရမည်။ သက်ဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုများကို မတူညီသော ကဏ္ဍများအတွင်း၌လည်းကောင်း၊ မတူညီသောအဆင့်များ၌လည်းကောင်း အဆင်ပြေချောမွေ့စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးယန္တရားတစ်ခုကို ထူထောင်ရန် သို့မဟုတ် တာဝန်ပေးအပ်ရန်အတွက် လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

၂။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် ဤသဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့်စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ တရားဥပဒေ၊ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များနှင့်အညီတစ်ခုသို့မဟုတ်တစ်ခုထက်ပိုသောသီးခြားရပ်တည်မှုရှိသည့်ယန္တရားများပါဝင်သောအခြေခံဘောင်တစ်ခုကို အဆိုပါ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံအတွင်း၌ လိုအပ်သလိုထိန်းသိမ်းထားရှိခြင်း၊တိုးတက်စေခြင်း၊တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းသို့မဟုတ်တည်ထောင်ခြင်းတို့ကိုစီမံဆောင်ရွက်ရမည်။ ထိုကဲ့သို့သောယန္တရားတစ်ခုကိုတာဝန်ပေးအပ်ရာတွင်သို့မဟုတ်တည်ထောင်ရာတွင်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် မြှင့်တင်မှုအတွက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နေသော အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရပ်တည်မှုနှင့်လည်းကောင်း၊ လည်ပတ်မှုနှင့်လည်းကောင်းဆက်စပ်နေသော အခြေခံသဘောတရားများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

၃။ စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရပ်ဘက်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၊ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့အား ကိုယ်စားပြုသည့် အဖွဲ့အစည်းများအား အပြည့်အဝပါဝင်ပတ်သက်စေ၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်စေရမည်။

အပိုဒ်(၃၄) မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာကော်မတီ

၁။ မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကော်မတီတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းရမည်။ (နောင်တွင် “ကော်မတီ” ဟုညွှန်းဆိုသွားမည်။) အဆိုပါကော်မတီသည် ဤနေရာမှစတင်၍ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း မည့်လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်သွားရမည်။

၂။ ဤသဘောတူစာချုပ်စတင်သက်ဝင်သည့်အချိန်တွင်ကော်မတီကိုကျွမ်းကျင်သူ(၁၂)ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ နောက်ထပ်နိုင်ငံ (၆၀) မှအတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးချိန် သို့မဟုတ် သဘောတူ လက်ခံမှုပြုလာချိန်တွင် ကော်မတီတွင် နောက်ထပ်အဖွဲ့ဝင်(၆) ဦးတိုး၍ ခန့်ထားရမည်ဖြစ်ပြီး အများဆုံး အဖွဲ့ဝင် (၁၈) ဦး ပါဝင်စေရမည်။

၃။ ကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်များသည်၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂလိက စွမ်းရည်အလိုက် အလုပ်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး စာရိတ္တအလွန်ကောင်းမွန်၍ ဤသဘောတူစာချုပ်မှ ခြုံငုံမိထားသော နယ်ပယ်များတွင်အများအသိအမှတ်ပြုသည့်ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်အတွေ့အကြုံလည်းရှိရမည်။လက်တွဲ ဖက်နိုင်ငံများမှ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အမည်စာရင်းတင်သွင်းသောအခါတွင် ဤသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ်(၄)အပိုဒ်ငယ်(၃)တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသောသတ်မှတ်ချက် အတွက် ထိုက်သင့်သော ထောက်ချင့်စဉ်းစားမှုကို ပြုကြရန်အတွက် လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများအား ဖိတ်ခေါ် သည်။

၄။ ကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်များကိုရွေးချယ်ရာတွင် ပထဝီမြေအနေအထားအရ ဖြန့်ကြက်တည်ရှိ မှုမျှတခြင်း၊ ကွဲပြားခြားနားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းပုံစံများနှင့် အခြေခံတရားဥပဒေစနစ်များကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု၊ ကျား / မကွဲပြားမှုကို မျှတစွာ ကိုယ်စားပြုနိုင်မှုနှင့်ကျွမ်းကျင်သော မသန်စွမ်း သူများ၏ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်မှုအစရှိသည့်အချက်များအပေါ်တွင်ထောက်ချင့်စဉ်းစားမှုများပြု၍ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများမှမဲပေး၍ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်ရမည်။

၅။ ကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံအသီးသီးက ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားများအနက်မှ အမည်စာရင်းတင်သွင်းထားသူများစာရင်းမှ လျှို့ဝှက်မဲပေးခြင်းစနစ်ဖြင့် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ ညီလာခံ၏ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ရွေးချယ်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စည်းဝေးပွဲများတွင် အစည်းအဝေးအထမြောက်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ၃ပုံ၂ပုံ တက် ရောက်ရန်လိုအပ်သည်။ မဲအရေအတွက် အများဆုံးရရှိသူများမှာ ကော်မတီအတွက် ရွေးချယ်ခံ

ရမည်ဖြစ်ပြီး အစည်းအဝေးတက်ရောက်၍ မဲပေးသော လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများမှ ကိုယ်စားလှယ် များ၏ မဲထက်ဝက်ကျော်ကိုလည်း ရရှိရန်လိုအပ်သည်။

၆။ ကနဦးမဲပေးရွေးကောက်မှုကို ဤသဘောတူစာချုပ် စတင်သက်ဝင်သည့်အချိန်မှ(၆)လ ထက်နောက်မကျစေဘဲ ကျင်းပရမည်။ မဲပေးရွေးကောက်မှုများ မပြုလုပ်မီအနည်းဆုံး (၄) လ ခန့်အလိုတွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ အမည်စာရင်းကို အချိန်နှစ်လအတွင်း ပေးသွင်းကြ ရန်အတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်မှ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသို့ စာလွှာပေးပို့ဖိတ်ခေါ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သည်အကွရာ စဉ်အတိုင်းစီထားသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ အမည်စာရင်းကိုပြုစုမည်ဖြစ်ပြီး မည်သည့် နိုင်ငံမှအမည်စာရင်း တင်သွင်းထားသူဖြစ်ကြောင်းကိုပါ တစ်ပါတည်းဖော်ပြထားမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအမည်စာရင်းကို ဤသဘောတူစာချုပ်တွင် ပါဝင်သည့် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသို့တင်သွင်းမည် ဖြစ်သည်။

၇။ ကော်မတီ၏အဖွဲ့ဝင်များကို ၄ နှစ်တာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ရွေးကောက်မည်ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များသည် နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် ထပ်မံအရွေးခံခွင့် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ပထမအကြိမ် ရွေးကောက်မှုတွင် ရွေးချယ်ခံထားရသော အဖွဲ့ဝင် ၆ ဦး၏ တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်သည် ၂ နှစ် တာကာလကုန်ဆုံးချိန်တွင်အဆုံးသတ်မည်ဖြစ်သည်။ ပထမရွေးကောက်ပွဲပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် အဆိုပါအဖွဲ့ဝင် ၆ ဦး၏ အမည်ကို ဤအပိုဒ်၏ အပိုဒ်ငယ် (၅) တွင် ဖော်ပြထားသော အစည်းအဝေး၏ သဘာပတိမှ မဲဖြင့်ရွေးချယ်မှတ်တမ်းတင်ရမည်။

၈။ ကော်မတီ၏ နောက်ထပ်အဖွဲ့ဝင် (၆) ဦးကိုရွေးကောက်ခြင်းအား ပုံမှန်ရွေးကောက် တင်မြှောက်ပွဲများတွင် ဤအပိုဒ်၌ ဖော်ပြထားသော သက်ဆိုင်ရာသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အညီ ကျင်းပပြုလုပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

၉။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးဦး သေဆုံးခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ အလုပ်မှ အနားယူခြင်း သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသောမည်သည့်အကြောင်းပြချက်အတွက်မဆို ၎င်းသည်၎င်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအား ဆက်လက်ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ကြောင်းကို ဖွင့်ဟကြေညာခဲ့ လျှင်သော်လည်းကောင်း အဆိုပါအဖွဲ့ဝင်အား အမည်စာရင်းတင်သွင်းခဲ့သော လက်တွဲဖက်နိုင်ငံ သည် ဤအပိုဒ်တွင် သက်ဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင်ဖော်ပြထားသောအရည်အချင်းများအား

ပိုင်ဆိုင်ပြီး သတ်မှတ်ထားသည့်လိုအပ်ချက်များကိုပြည့်မီသော ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးအား ကျန်ရှိနေသော တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်ကာလအတွက် ခန့်အပ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

၁၀။ ကော်မတီသည် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသွားမည်ဖြစ်သည်။

၁၁။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သည် ဤသဘောတူစာချုပ်အရ ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော ဝန်ထမ်းများနှင့်အထောက်အကူများအား ဖြည့်ဆည်းပေးသွားမည်ဖြစ်ပြီးကော်မတီ၏ ကနဦးအစည်းအဝေးကို ဦးဆောင်စီစဉ်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

၁၂။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏အထွေထွေညီလာခံမှသဘောတူညီချက်ဖြင့်ဤသဘောတူစာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသောကော်မတီ၏အဖွဲ့ဝင်များသည်ကော်မတီ၏တာဝန်ဝတ္တရားများ၏အရေးပါမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍အထွေထွေညီလာခံမှဆုံးဖြတ်သည့်စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များအတိုင်းကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏အရင်းအမြစ်များမှလုပ်ခလစာကိုလက်ခံရရှိမည်ဖြစ်သည်။

၁၃။ ကော်မတီ၏အဖွဲ့ဝင်များသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအကျိုးထူးခံစားခွင့်များနှင့် ကင်းလွတ်ခွင့်များဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်၏ သက်ဆိုင်ရာအပိုင်းများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂတာဝန်ကိုထမ်းဆောင် နေသောကျွမ်းကျင်သူများ ခံစားခွင့်ရှိသော ပံ့ပိုးမှုများ၊ အကျိုးထူးခံစားခွင့်များနှင့် ကင်းလွတ်ခွင့်များအတိုင်း ခံစားနိုင်သည်။

အပိုဒ်(၃၅) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်း

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွင် ဤသဘောတူစာချုပ် စတင်သက်ဝင်ခဲ့ပြီးနောက် နှစ်နှစ်အကြာတွင် ဤသဘောတူစာချုပ်၌ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အလုပ် တာဝန်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ထိုရည်ရွယ်ချက်အတွက်မည်မျှဖြစ်မြောက်ခဲ့ကြောင်းကို အဘက်ဘက်မှ ပြီးပြည့်စုံသော အစီရင်ခံစာရေးသား၍ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်မှတစ်ဆင့် ကော်မတီသို့ တင်သွင်းရမည်။

၂။ ထို့နောက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် နောက်ဆက်တွဲအစီရင်ခံစာများအား အနည်းဆုံး (၄)နှစ်တစ်ကြိမ် တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ကော်မတီမှ တောင်းဆိုသည့် အချိန်တိုင်းတွင် အစီရင်ခံစာ ထပ်မံရေးသားတင်သွင်းရမည်ဖြစ်သည်။

၃။ အစီရင်ခံစာများတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာအတွက် လိုအပ်သောလမ်းညွှန်မှုများကို ကော်မတီမှဆုံးဖြတ်မည်ဖြစ်သည်။

၄။ အဘက်ဘက်မှပြီးပြည့်စုံသော ကနဦးအစီရင်ခံစာကို ကော်မတီသို့ရေးသား တင်သွင်းပြီး သော လက်တွဲဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် နောက်ဆက်တွဲအစီရင်ခံစာများတွင် ယခင်ကဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သော အချက်အလက်များအား ထပ်မံဖော်ပြရန်မလိုအပ်ပါ။ ကော်မတီအတွက် အစီရင်ခံစာကို ပြင်ဆင်ချိန်တွင်ပွင့်လင်း၍ အရှိအတိုင်းဖော်ပြရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဤသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ်(၄)အပိုဒ်ငယ်(၃)တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော သတ်မှတ်ချက်များအပေါ် ထိုက်သင့်သော ထောက်ချင့်စဉ်းစားမှုပြုပေးရန်ကိုလည်းကောင်း လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများအား ဖိတ်ခေါ်လိုသည်။

၅။ ဤသဘောတူညီချက်ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှု အတိုင်းအတာကို ထိခိုက်စေသော အချက်များအားလည်းကောင်း၊ အခက်အခဲများအားလည်း ကောင်း အစီရင်ခံစာများတွင် ညွှန်ပြနေနိုင်သည်။

အပိုဒ်(၃၆) အစီရင်ခံစာများကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခြင်း

၁။ အစီရင်ခံစာတစ်ခုချင်းစီကို ကော်မတီမှသုံးသပ်ရမည်။ အစီရင်ခံစားများအပေါ်တွင် ကော်မတီမှ သင့်တော်သည်ဟု ယူဆသောအဆိုပြုချက်များနှင့် အထွေထွေထောက်ခံအကြံပြုချက် များကို ပြုလုပ်ပေးပြီးသက်ဆိုင်ရာ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံသို့ပေးပို့ရမည်။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏သဘောဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်သောမည်သို့သော သတင်းအချက်အလက်ဖြင့်မဆို ကော်မတီထံ တုန့်ပြန်ပေးပို့နိုင်သည်။ ကော်မတီသည် ဤသဘောတူစာချုပ်အား အကောင် အထည်ဖော်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သော နောက်ဆက်တွဲ သတင်းအချက်အလက်များအား လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများထံမှ တောင်းခံနိုင်သည်။

၂။ အကယ်၍ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် အစီရင်ခံစာတင်သွင်းမှုတွင် သိသာ ထင်ရှားစွာ နောက်ကျနေပါက ကော်မတီသည် အကယ်၍အကြောင်းကြားမှုပြုလုပ်ပြီးနောက်(၃) လအတွင်းတွင် သက်ဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက ဤသဘောတူစာချုပ်အား အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို စစ်ဆေးရန် လိုအပ်မှုအကြောင်းကို ကော်မတီတွင်ရှိနှင့်ပြီးသား

သတင်းအချက်အလက်များပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ထိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံထံ သတိပေးအကြောင်း ကြားနိုင်သည်။ ထိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံအား ၎င်းစစ်ဆေးမှုတွင်ပါဝင်ရန်အတွက် ကော်မတီမှ ဖိတ်ခေါ်ရမည်။ ထိုလက်တွဲဖက်နိုင်ငံမှ သက်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းမည်ဆိုလျှင် ဤအပိုဒ်၏အပိုဒ်ငယ်(၁)တွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသော သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရမည်။

၃။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သည် လက်တွဲဖက် နိုင်ငံအားလုံး အတွက် အစီရင်ခံစာများကို ရရှိအသုံးပြုနိုင်ရန် စီစဉ်ရမည်။

၄။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏အစီရင်ခံစာများကို အများပြည်သူမှ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်ရရှိနိုင်စေရန်အတွက် ၎င်းတို့နိုင်ငံအတွင်း၌ စီမံဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး ဤအစီရင်ခံစာ များနှင့်ပတ်သက်သည့် အဆိုပြုချက်များနှင့် အထွေထွေ ထောက်ခံအကြံပြုချက်များကို ရယူ အသုံးပြုနိုင်မှုကိုအားပေးရမည်။

၅။ ကော်မတီမှသင့်တော်သည် ဟုယူဆပါကအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော နည်းပညာပိုင်းဆိုင် ရာ အကြံဉာဏ်သို့မဟုတ်အကူအညီအတွက်အကူအညီတောင်းခံမှုကိုဖြစ်စေ၊ အဆိုပါအကြံဉာဏ် သို့မဟုတ် အကူအညီ၏လိုအပ်မှုကိုထောက်ပြသည့် အချက်ကိုဖြစ်စေ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများထံမှ အစီရင်ခံစာကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထူးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့များနှင့် အစီအမံများထံသို့လည်းကောင်း၊ အခြားစွမ်းရည်ပြည့်ဝသည့် အဖွဲ့အစည်း များထံသို့လည်းကောင်း ပေးပို့နိုင်သည်။ အကယ်၍ အဆိုပါတောင်းခံမှုများ သို့မဟုတ် ထောက်ပြ ချက်များအတွက် ကော်မတီမှတွေ့ရှိချက်များ၊ ထောက်ခံအကြံပြုချက်များရှိခဲ့ပါက တစ်ပါတည်း ပေးပို့ရမည်။

အပိုဒ် (၃၇)လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများနှင့် ကော်မတီတို့အကြားမှပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

၁။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များမှ ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ပြည့်ဝစွာ အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံတိုင်းမှ ကော်မတီနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ ကော်မတီသည် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် ဤသဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုအတွက် နိုင်ငံ၏စွမ်းရည်ကိုမြှင့်တင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို

ရှာဖွေရန် ထိုက်သင့်သော ထောက်ချင့်စဉ်းစားမှုများ ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ထိုနည်းလမ်းများတွင် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။

အပိုဒ်(၃၈) ကော်မတီ နှင့် ဆက်စပ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများဆက်ဆံရေး

ဤသဘောတူစာချုပ်ကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် အတွက်လည်းကောင်း၊ ဤသဘောတူစာချုပ်တွင် ခြုံငုံထားသောနယ်ပယ်များတွင် နိုင်ငံတကာ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးရန်အတွက်လည်းကောင်း

- (က) အထူးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသောကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ လက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့် အဝန်းအဝိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဤသဘောတူစာချုပ်၏ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် စဉ်းစားရာတွင် ကိုယ်စားပြုနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကော်မတီသည်သင့်တော်သည်ဟု ယူဆသည့်အခါတွင် ဤသဘောတူစာချုပ်အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အကြံပြုချက်ကိုရရှိရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့်အတွင်း ကျရောက်နေသောနယ်ပယ်များအတွက် အထူးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရည်အချင်းပြည့်မီသည့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများအား ကော်မတီမှဖိတ်ခေါ်နိုင်သည်။ ကော်မတီသည် အထူးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းများအား ၎င်းတို့ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်သော နယ်ပယ်အတွင်း ဤသဘောတူစာချုပ်အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် အစီရင်ခံစာများ ရေးသွင်းရန် ဖိတ်ခေါ်နိုင်သည်။
- (ခ) ကော်မတီသည် ၎င်း၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့်ကို သုံးစွဲရာတွင် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အဆိုပြုချက်များနှင့် အထွေထွေထောက်ခံအကြံပြုချက်များနှင့် တစ်သမတ်တည်းဖြစ်မှုကို ရယူရန်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏အလုပ်တာဝန်ကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် အလုပ်တာဝန်ပုံတူဖြစ်ခြင်း၊ ထပ်တူညီမှုများကို ရှောင်ရှားရန်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော အခြားသက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအား သင့်တော်သလိုတိုင်ပင်၍ အကြံပြုချက်ရယူနိုင်သည်။

အပိုဒ်(၃၉) ကော်မတီ၏ အစီရင်ခံစာ

ကော်မတီသည် ၎င်း၏လှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို အထွေထွေညီလာခံသို့ လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးကောင်စီသို့လည်းကောင်း (၂) နှစ်တစ်ကြိမ်အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရမည်။ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများထံမှ လက်ခံရရှိသော အစီရင်ခံစာများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို စစ်ဆေးတွေ့ရှိချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ အဆိုပြုချက်များနှင့် အထွေထွေထောက်ခံအကြံပြုချက်များပါ ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့အဆိုပြုချက်များနှင့် အထွေထွေထောက်ခံ အကြံပြုချက်များအား ကော်မတီ၏အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းရာတွင် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ထင်မြင်ချက်များရှိခဲ့ပါက တစ်ပါတည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြရမည်။

အပိုဒ်(၄၀) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံ

၁။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ဤသဘောတူညီချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မည်သည့်ကိစ္စကို မဆိုသုံးသပ်ဆင်ခြင်နိုင်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံတွင်ပုံမှန်တွေ့ဆုံကြရမည်။

၂။ ဤသဘောတူစာချုပ်အား အသက်သွင်းပြီးနောက် (၆)လထက် နောက်မကျစေဘဲ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်မှ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံကိုဆင့်ခေါ်ရမည်။ နောက်ဆက်တွဲ အစည်းအဝေးများကို အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးမှတစ်နှစ်လျှင် (၂) ကြိမ် သို့မဟုတ် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံ၏ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း ဆင့်ခေါ်သွားရမည်။

အပိုဒ်(၄၁) သဘောတူစာချုပ်ထိန်းသိမ်းသူ

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်သည် ဤသဘောတူစာချုပ်အား ထိန်းသိမ်းထားရှိသူ ဖြစ်ရမည်။

အပိုဒ်(၄၂) လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း

ဤသဘောတူစာချုပ်အား နိုင်ငံအားလုံးမှလည်းကောင်း၊ ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့များမှလည်းကောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ရန်အတွက် နယူးယောက်မြို့ရှိ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂရုံးချုပ်တွင် သက္ကရာဇ် ၂၀၀၇ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ရက်နေ့မှစတင်၍ ဖွင့်လှစ်ထားမည်ဖြစ်သည်။

အပိုဒ်(၄၃) စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန်အတွက် သဘောတူလက်ခံခြင်း

ဤသဘောတူစာချုပ်သည် လက်မှတ်ရေးထိုးသော နိုင်ငံများမှ ထောက်ခံအတည်ပြုမှုကို လည်းကောင်း၊ လက်မှတ်ရေးထိုးသော ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့များ၏ တရားဝင် အတည်ပြုမှုကိုလည်းကောင်း ရယူရမည်။ ဤသဘောတူစာချုပ်အား သဘောတူ လက်ခံလာနိုင် ရန်အတွက် စာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမပြုရသေးသော မည်သည့်နိုင်ငံနှင့်ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့အတွက်မဆို ဖွင့်လှစ်ထားရမည်။

အပိုဒ် (၄၄) ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့များ

၁။ “ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့” ဆိုသည်မှာ သတ်မှတ်ထားသော ဒေသတစ်ခု၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ပိုင်စိုးသောနိုင်ငံများမှ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားခြင်းဖြစ်၍ ဤသဘောတူ စာချုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော အရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများမှ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ထားပြီးဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွဲ့ဆိုရမည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့၏တရားဝင်အတည်ပြုချက် သို့မဟုတ် သဘောတူ လက်ခံရေး စာချုပ်များတွင် ဤသဘောတူစာချုပ်နှင့်ဆက်စပ်သော အရေးကိစ္စများနှင့် ပတ်သက် သည့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတိုင်းအတာကို ထုတ်ပြန်ကြေညာရမည်။ ထို့နောက်တွင် လည်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကြီးမားသော အပြောင်းအလဲ တစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါက သဘောတူစာချုပ်ထိန်းသိမ်းထားရှိသူအား အကြောင်းကြားရမည်။

၂။ ဤသဘောတူစာချုပ်၌ ဖော်ပြသော “အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ” အား ညွှန်းဆိုချက်များသည် ထိုအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အကန့်အသတ်ဘောင်အတွင်း၌ ထိုကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများအတွက်လည်း သက်ရောက်စေရမည်။

၃။ ဤသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် (၄၅)အပိုဒ်ငယ်(၁)နှင့်အပိုဒ် (၄၇)အပိုဒ်ငယ်(၂)နှင့်(၃)တို့ ၏အကျိုးအတွက် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့တစ်ခုမှ တင်သွင်းလာသော မည်သည့် စာချုပ်စာတမ်းကိုမှ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုရ။

၄။ ဒေသတွင်းပူးပေါင်း ဆက်သွယ်ရေးအဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာဘောင် အတွင်းမှ အရေးကိစ္စများအတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံတွင်မဲပေးခွင့်ကို ကျင့်သုံး နိုင်သည်။ ပေးနိုင်သောမဲအရေအတွက်မှာ ဤသဘောတူစာချုပ်နှင့် လက်တွဲထားသော ၎င်းတို့၏

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအရေအတွက်နှင့် ညီမျှမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ ၎င်းပိုင် ဆိုင်သော မဲပေးခွင့်ကို ကိုယ်တိုင်ကျင့်သုံးမည်ဆိုပါက ထိုကဲ့သို့သောအဖွဲ့အစည်းများသည် မဲပေးခွင့်ကိုမကျင့်သုံးစေရ။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ထိုကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများသည် မဲပေးခွင့်ကို ကျင့်သုံးမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံသည် မဲပေးခွင့်ကို ကိုယ်တိုင်မကျင့်သုံးရ။

အပိုဒ်(၄၅) အာဏာသက်ရောက်စေခြင်း

၁။ ဤသဘောတူစာချုပ်သည် အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးမှု သို့မဟုတ် သဘောတူ လက်ခံမှု စာချုပ်စာတမ်း (၂၀) အားပေးအပ်ပြီးနောက်ရက် (၃၀) ပြည့်သည့်နေ့မှ စတင်၍ အသက်ဝင်မည် ဖြစ်သည်။

၂။ ဤသဘောတူစာချုပ်အား အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးသော သို့မဟုတ် တရားဝင် အတည်ပြုသော စာချုပ်စာတမ်းအရ (၂၀) ပေးအပ်ပြီးနောက်တွင်မှ ဤသဘောတူစာချုပ်အား အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသော သို့မဟုတ် တရားဝင်အတည်ပြုသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီ အတွက် သော်လည်းကောင်း၊ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆက်သွယ်ရေး အဖွဲ့တစ်ခုချင်းစီအတွက် သော်လည်းကောင်း ဤသဘောတူစာချုပ်သည် ၎င်းနိုင်ငံအတွက် ထိုကဲ့သို့သော စာချုပ်စာတမ်း များအား ပေးအပ်ပြီးနောက်ရက် (၃၀) ပြည့်ချိန်တွင် စတင်၍သက်ဝင်စေရမည်။

အပိုဒ်(၄၆) ခြွင်းချက်များ

၁။ ဤသဘောတူစာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဦးတည်ချက်တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော ခြွင်းချက် များအားခွင့်မပြုပါ။

၂။ ခြွင်းချက်များကို မည်သည့်အချိန်တွင်မဆို ပယ်ဖျက်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ်(၄၇) ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ခြင်း

၁။ မည်သည့်လက်တွဲဖက်နိုင်ငံမှမဆို ဤသဘောတူစာချုပ်ကို ပြင်ဆင်ရန်အတွက် အဆိုပြု နိုင်ပြီး ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံသို့ တင်သွင်းနိုင်သည်။ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်မှ မည်သည့်ပြင်ဆင်ရန် အဆိုပြုချက်ကိုမဆို လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများသို့ ဆက်သွယ်ပြောကြားရမည်။

ထိုသို့ဆက်သွယ်ရာတွင် အဆိုပြုချက်များကိုစဉ်းစားရန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံကိုခေါ်ယူရန်ဆန္ဒ ရှိ/မရှိကို အကြောင်းကြားရန်ပါ တောင်းဆို

ရမည်။ ထိုသို့ဆက်သွယ်အကြောင်းကြားမှု ပြုလုပ်ပြီးနောက် (၄)လအတွင်းတွင် လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများ၏ အနည်းဆုံးသုံးပုံတစ်ပုံမှ ထိုကဲ့သို့သော ညီလာခံခေါ်ယူရန်ကို ဆန္ဒရှိခဲ့ပါက အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်မှ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ထောက်ခံချက်ဖြင့် ညီလာခံကို ဆင့်ခေါ် မည်။ တက်ရောက်၍မဲပေးသော လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံနှင့်အထက်မှ လက်ခံသော မည်သည့်ပြင်ဆင်ချက်များကိုမဆို သဘောတူညီမှု ရယူရန်အတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်မှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေညီလာခံသို့ လည်း ကောင်း၊ ထို့နောက် လက်ခံမှုရယူရန်အတွက် လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများသို့လည်းကောင်း တင်သွင်းရ မည်။

၂။ ဤအပိုဒ်၏အပိုဒ်ငယ် (၁)တွင်ဖော်ပြထားသည့် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ လက်ခံခဲ့ သော၊ သဘောတူညီမှုရရှိခဲ့သော ပြင်ဆင်ချက်တစ်ခုကို လက်ခံကြောင်း တင်သွင်းလာသော စာချုပ်စာတမ်းအရေအတွက်သည် ထိုပြင်ဆင်ချက်ကိုစတင်ထည့်သွင်းသည့်နေ့တွင် တက်ရောက် ခဲ့သော လက်တွဲဖက်နိုင်ငံအရေအတွက်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံသို့ရောက်ရှိပြီး နောက်ရက် (၃၀)မြောက် တွင် ထိုပြင်ဆင်ချက်သည် စတင်သက်ဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင် အဆိုပါ ပြင်ဆင်ချက်ကို လက်ခံကြောင်း သဘောတူစာချုပ်အား လက်တွဲဖက်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းပြီးနောက် ရက်(၃၀) ပြည့်မြောက်သည့်နေ့မှစတင်၍ အဆိုပါနိုင်ငံတွင် သက်ဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ပြင်ဆင်ချက် တစ်ခု သည် အဆိုပါပြင်ဆင်ချက်ကို လက်သင့်ခံသော လက်တွဲဖက် နိုင်ငံများအတွက်သာ အကျိုးဝင်စေ ရမည်။

၃။ အကယ်၍ လက်တွဲဖက်နိုင်ငံများ၏ ညီလာခံတွင်အများဆန္ဒဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး ဤအပိုဒ်၏ အပိုဒ်ငယ်(၁)တွင် ဖော်ပြထားသည့် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ လက်ခံခဲ့သော၊ သဘောတူညီမှု ရရှိခဲ့သော ပြင်ဆင်ချက်တစ်ခုသည်အပိုဒ်(၃၄)၊(၃၈)၊(၃၉)နှင့်(၄၀)တို့နှင့် သီးသန့်သက်ဆိုင်သော ပြင်ဆင်ချက်ဖြစ်ပါက လက်ခံကြောင်း သဘောတူစာချုပ်များ တင်သွင်းမှုသည် ထိုပြင်ဆင်ချက်ကို စတင်ထည့်သွင်းသည့်နေ့တွင် တက်ရောက်ခဲ့သော လက်တွဲဖက် နိုင်ငံအရေအတွက်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံ သို့ရောက်ရှိပြီးနောက်ရက် (၃၀) ပြည့်မြောက်သည့်နေ့တွင် လက်တွဲဖက် နိုင်ငံအားလုံးအတွက် တပြေးညီတည်း စတင်သက်ဝင်စေရမည်။

အပိုဒ်(၄၈) ရှုတ်ချပြစ်တင်ခြင်း

လက်တွဲဖက်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံသို့ စာဖြင့်အကြောင်းကြားစာ တင်သွင်း၍ ဤသဘောတူစာချုပ်မှ ပျက်ပြယ်ကြောင်း ကြေညာနိုင်သည်။ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်မှ အကြောင်းကြားစာကို လက်ခံရရှိသည့်နေ့မှ တစ်နှစ်ပြည့်သည့်နေ့တွင် စတင်ပျက်ပြယ်မည်။

အပိုဒ်(၄၉) အများဖတ်ရှုနိုင်သည့်ပုံစံ

ဤသဘောတူစာချုပ်၏ စာသားများအား အလွယ်တကူ ဖတ်ရှုနိုင်သည့် ပုံစံများဖြင့်လည်း ရရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ထားရှိရမည်။

အပိုဒ်(၅၀) တိကျမှန်ကန်စွာဘာသာပြန်ဆိုခြင်း

ဤသဘောတူစာချုပ်အား အာရပ်၊ တရုတ်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ ရုရှားနှင့် စပိန်ဘာသာများဖြင့် ဖော်ပြထားသော စာသားများသည် စစ်မှန်မှု အတိုင်းအတာတူညီကြသည်။ ဤတွင် အာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများမှ ထိုက်သင့်သော အာဏာလွှဲအပ်မှုကို ခံယူထားသူများအနေဖြင့် သက်သေခံ၍ ဤသဘောတူစာချုပ်အား အောက်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးကြပါသည်။